

Humanitær intervensjon

*Hva kan forklare om humanitær intervensjon finner
sted i det 21. århundret?*

En komparativ casestudie

Marius Hjelvesæth

Masteroppgave i statsvitenskap

Institutt for statsvitenskap

UNIVERSITETET I OSLO

Vår 2015

Antall ord: 24411

Humanitær intervensjon

Hva kan forklare om humanitær intervensjon finner sted i det 21. århundret?
En komparativ casestudie

© Marius Hjelmesæth

2015

Humanitær intervensjon. Hva kan forklare om humanitær intervensjon finner sted i det 21. århundret? En komparativ casestudie

Marius Hjelmesæth

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: ARENA – Senter for europaforskning, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Formålet med denne oppgaven har vært å forklare hvorfor det internasjonale samfunnet ikke alltid intervensjoner i konflikter som inkluderer angrep og trusler mot sivile. Oppgavens problemstilling har vært som følger:

Hva forklarer variasjonen i den internasjonale responsen på omfattende og systematiske angrep mot sivile? Hvilke faktorer er mest avgjørende for om humanitær intervensjon finner sted i det 21. århundret?

For å besvare dette spørsmålet har oppgaven benyttet seg av et kvalitativt forskningsdesign i form av en komparativ caseanalyse der fem ulike forklaringsvariabler har blitt brukt i analysen av fire konflikter som har involvert omfattende trusler eller angrep mot sivile.

Analysens resultater indikerer at en klar trussel mot sivile utgjør en forutsetning for humanitær intervensjon, men den er ikke avgjørende. Hovedkonklusjonen er at hensyn til stormaktenes nasjonale interesser ser ut til å være den viktigste enkeltstående faktoren for at humanitær intervensjon finner sted. Resultatene tyder også på at gode muligheter for suksess med lav risiko utgjør en sentral faktor når hensyn til nasjonale interesser åpner for intervensjon. Utover dette indikerer analysen at regionale organisasjoner utgjør en viktig kilde til legitimitet, og de kan også ha sentral betydning for at humanitær intervensjon finner sted ved å oppfordre Sikkerhetsrådet til handling eller legge press på dets faste medlemmer. Media skaper legitimitet, men betydningen av media og offentlig opinion for selve intervensjonsspørsmålet er uklar.

Forord

Jeg vil først og fremst takke min hovedveileder, Anders Kjølberg, som fra første stund har vært imøtekommende, engasjert, tålmodig og full av verdifulle tilbakemeldinger. Jeg vil også takke han for gode samtaler og medmenneskelige råd.

En stor takk må også rettes til min biveileder ved Forsvarets forskningsinstitutt, Alexander W. Beadle, som var behjelpelig i utformingen av oppgavens problemstilling, og som gjennom sin dype innsikt på fagområdet har vært uvurderlig i form av grundige og omfattende tilbakemeldinger.

Mange, mange takk til min søster Ida, som har vært en uvurderlig støttespiller gjennom et langt studieløp, og som i oppgavens prosess nok en gang har vært til stor hjelp i form av grundige tilbakemeldinger, sparring og ikke minst oppmuntring. Takk til mamma og pappa for all støtte.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke mine medstudenter Lars, Eirik, Andreas, Øyvin og Marit, som alle har bidratt til et sosialt og trivelig studieløp.

Takk til Julie for din kjærleik, inspirasjon og forståelse.

Marius Hjelmesæth

Oslo, 29.04.2015

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Variabler og caser	4
2	Bakgrunn	7
2.1	Humanitær intervensjon.....	7
2.2	Jakobsens funn	11
3	Forskningsdesign og metode	13
3.1	Kvalitativt forskningsdesign.....	13
3.2	Komparativ casestudie og strukturert, fokusert sammenlikning.....	13
3.3	Utvalg.....	15
3.4	Kildebruk	16
3.5	Validitet og reliabilitet	17
4	Variablene	18
4.1	Klar trussel mot sivile og diskusjon i Sikkerhetsrådet	18
4.2	Nasjonale interesser	18
4.3	Mulighet for suksess og militære utfordringer	19
4.4	Media og offentlig opinion	19
4.5	Betydningen av regionale organisasjoner	21
5	Analyse	22
5.1	Kosovo	22
5.1.1	Klar trussel mot sivile og diskusjon i Sikkerhetsrådet	24
5.1.2	Nasjonale interesser.....	25
5.1.3	Mulighet for suksess og militære utfordringer	27
5.1.4	Media og offentlig opinion.....	28
5.1.5	Betydningen av regionale organisasjoner	29
5.1.6	Oppsummering	29
5.2	Darfur	30
5.2.1	Klar trussel mot sivile og diskusjon i Sikkerhetsrådet	31
5.2.2	Nasjonale interesser.....	33
5.2.3	Mulighet for suksess og militære utfordringer	35
5.2.4	Media og offentlig opinion.....	36
5.2.5	Betydningen av regionale organisasjoner	37
5.2.6	Oppsummering	38
5.3	Libya	39
5.3.1	Klar trussel mot sivile og diskusjon i Sikkerhetsrådet	40
5.3.2	Nasjonale interesser.....	43
5.3.3	Mulighet for suksess og militære utfordringer	45
5.3.4	Media og offentlig opinion.....	46
5.3.5	Betydningen av regionale organisasjoner	47
5.3.6	Oppsummering	49
5.4	Syria	50
5.4.1	Klar trussel mot sivile og diskusjon i Sikkerhetsrådet	51
5.4.2	Nasjonale interesser.....	54
5.4.3	Mulighet for suksess og militære utfordringer	55
5.4.4	Media og offentlig opinion.....	57

5.4.5	Betydningen av regionale organisasjoner	59
5.4.6	Oppsummering	60
6	Konklusjon.....	62
7	Litteraturliste.....	66

1 Innledning

Spørsmålet om humanitær intervensjon melder seg når en statlig myndighet truer med eller begår omfattende og alvorlige angrep mot egen befolkning, eller når statsapparatet har kollapset og ikke er i stand til å beskytte sin befolkning (Wheeler 2000: 27). Etter den kalde krigens slutt blusset en rekke interne konflikter opp, særlig i enkelte afrikanske land og på Balkan. Disse konfliktene bar preg av omfattende angrep mot sivile, noe som medførte at spørsmålet om humanitær intervensjon brått befant seg høyt oppe på den internasjonale politiske agendaen. Enkelte av disse konfliktene resulterte i humanitær intervensjon, og andre ikke. De mest kjente eksemplene fra dette tiåret er konfliktene i Bosnia, Somalia, Kuwait, Rwanda og Kosovo (Hehir 2011: 1331).

Etter terrorangrepene i USA i 2001, skulle krigen mot terror dominere det nye århundrets første tiår, noe som medførte at det humanitære aspektet ble skjøvet til side. I 2011 startet en bølge med demonstrasjoner i en rekke arabiske land, og mange av disse utviklet seg til opprør eller borgerkriger i land som Egypt, Tunisia, Libya og Syria. Disse hendelsene medførte at spørsmålet om bruk av militære virkemidler for å beskytte sivile igjen ble høyaktuelt og kilde til diskusjon i internasjonale fora. Dette resulterte i at FNs sikkerhetsråd i mars 2011 autoriserte bruk av alle nødvendige midler for å beskytte sivile i Libya, og en påfølgende intervensjon ledet av North Atlantic Treaty Organization (NATO). I Syria, hvor det har pågått en omfattende borgerkrig siden 2011, har derimot ingen intervensjon funnet sted. Disse utgjør bare to av flere eksempler på variasjonen i den internasjonale responsen på konflikter som preges av omfattende og alvorlige angrep mot sivile. Hva kan forklare at man intervensjoner på humanitært grunnlag i en situasjon, mens man i andre tilsvarende og minst like alvorlige situasjoner velger å avstå?

Formålet med denne oppgaven er å undersøke hvilke faktorer som er mest sentrale for om humanitær intervensjon finner sted eller ikke. Er det mulig å identifisere et mønster som kan forklare hvorfor den internasjonale responsen i noen tilfeller innebærer bruk av militære virkemidler, mens den i andre tilfeller er fraværende eller utilstrekkelig?

Problemstilling: Hva forklarer variasjonen i den internasjonale responsen på omfattende og systematiske angrep mot sivile? Hvilke faktorer er mest avgjørende for om humanitær intervensjon finner sted i det 21. århundret?

Tradisjonelt sett har politisk vilje i Sikkerhetsrådet blitt trukket frem som den viktigste forklaringen på disse spørsmålene, herunder at ikke-intervensjon først og fremst skyldes at sentrale staters vilje til å intervensjonere har vært svak eller fraværende (Badescu 2007: 55). Denne oppgaven søker å nyansere dette forholdet mellom politisk vilje og humanitær intervensjon. Er det fortsatt slik at politisk vilje er det mest sentrale, og hvis dette er tilfellet, hva genererer politisk vilje til intervensjon? Hvilke faktorer er mest avgjørende? Har aspekter som militære utfordringer og regionale organisasjoner større betydning nå enn før? Hvor avgjørende er interessehensyn, som i tråd med en realistisk tankegang må foreligge dersom et land velger å intervensjonere?

Dette er noen av spørsmålene jeg ønsker å belyse ved hjelp av et sett med faktorer basert på tidligere forskning. Disse vil analyseres i et utvalg av konflikter som har båret preg av omfattende og alvorlige trusler eller angrep mot sivile, men hvor den internasjonale responsen har variert fra diplomati til intervensjon. På denne måten håper jeg å kunne nyansere oppfatningen om hvilke forutsetninger som er mest sentrale for at humanitær intervensjon finner sted i det 21. århundret.

Oppgavens variabler tar utgangspunkt i Peter Viggo Jakobsens artikkel fra 1996; "National Interest, Humanitarianism or CNN: What Triggers UN Peace Enforcement after the Cold War?". I søken etter å identifisere et mønster for intervensjon på humanitært grunnlag har Jakobsen analysert en rekke konflikter på 1990-tallet ved hjelp av fem ulike forklaringsvariabler (Jakobsen 1996). Denne oppgaven vil bygge på hans variabler og oppdatere dem i lys av 2000-tallets internasjonale kontekst. Oppgaven vil i tillegg inkludere variabelen betydningen av regionale organisasjoner.

Store deler av den foreliggende forskningen på området preges fortsatt av de klassiske casene fra 1990-tallet. Denne oppgaven tar for seg spørsmålet om humanitær intervensjon i det 21. århundret, og vil derfor analysere fire caser som strekker seg fra 1999 frem til 2015. Jeg vil undersøke to caser der intervensjon har funnet sted, nemlig i Kosovo og i Libya, og to caser der intervensjon ikke har funnet sted, Darfur og Syria. Disse casene varierer både i tid og geografisk beliggenhet, og alle har båret preg av trusler og voldsutøvelse mot sivile. Med et slikt utvalg og rammeverk vil oppgaven skille seg fra majoriteten av foreliggende litteratur, og forhåpentligvis kunne bidra i den vitenskapelige diskursen.

Når det kommer til definisjon av begrepet humanitær intervensjon, eksisterer det en rekke ulike tolkninger. Felles for de fleste er kravet om at den humanitære situasjonen må være så alvorlig at den rettferdiggjør bruk av militære virkemidler for å beskytte sivile. Ofte vektlegges også fraværet av samtykke; en humanitær intervensjon vil innebære at mottakerstaten ikke har gitt tillatelse til den eksterne parten som intervensjonerer. Andre mener at dette aspektet ikke er sentralt for om en intervensjon skal kunne kalles humanitær.

I denne floraen av ulike definisjoner finnes det en form for konsensus rundt tre sentrale aspekter. For det første står bruk av militære virkemidler sentralt. En humanitær intervensjon innebærer bruk av militærmakt, og motivene bak en humanitær intervensjon skal være helt eller delvis humanitære. Humanitære kriser i fremmede stater utgjør sjelden en direkte trussel mot statene som intervensjonerer, men det vil ofte foreligge en viss grad av hensyn til egeninteresser bak intervensjonsavgjørelsen. Poenget i denne sammenheng er at det sjelden vil være snakk om vitale nasjonale interesser som rikets sikkerhet eller overlevelse. Et tredje kjennetegn ved humanitær intervensjon er at fraværet av samtykke vil innebære at mottakerstatens rett over eget territorium krenkes. En humanitær intervensjon er derfor en ekstraordinær innblanding i en fremmed stats interne anliggender (Kanter 2000: 3-4).

På bakgrunn av dette vil denne oppgaven basere seg på følgende definisjon av humanitær intervensjon: *Humanitær intervensjon innebærer bruk av militære virkemidler mot en fremmed stat uten dens samtykke, med formål om å beskytte sivile.*

Spørsmålet om hva som bør gjøres når en statlig myndighet begår overgrep mot egen befolkning har i ulik grad preget verdensbildet siden 1945. FNs charter og internasjonale konvensjoner setter restriksjoner og legger klare føringer på hvordan styresmakter skal behandle sin befolkning. I den forbindelse står menneskerettighetsregimet sentralt, som fastslår alle individers fundamentale rettigheter. Problemet med dette regimet er mangelen på en internasjonal håndhevingsmekanisme. Verken FN eller enkeltstater har internasjonal rett til å håndheve menneskerettigheter i andre stater, og internasjonal maktbruk er i tråd med FNs charter kun tillatt i selvforsvar mot ekstern aggresjon (Seybolt 2008: 6).

Under den kalde krigen var det bred aksept om at bruk av makt for å beskytte sivile i en fremmed stat utgjorde et klart brudd på internasjonal lov og prinsippene om suverenitet og ikke-innblanding. Til tross for dette åpner FNs charter for maktbruk i gitte situasjoner. I tråd med kapittel syv kan Sikkerhetsrådet autorisere bruk av alle nødvendige midler dersom det

foreligger en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet. Når Sikkerhetsrådet klassifiserer en situasjon der sivile er utsatt for omfattende angrep som en slik trussel, vil dette åpne for en legal humanitær intervensjon. Til tross for dette hersker det fortsatt bred uenighet om legaliteten og Sikkerhetsrådets rett til å autorisere intervensjoner på humanitært grunnlag, også blant Sikkerhetsrådets medlemmer, da dette i teorien som oftest vil bryte med prinsippene om suverenitet og ikke-innblanding (Wheeler 2000: 1).

Det eksisterer med andre ord et gap mellom staters normative forpliktelser og tilgjengelige håndhevingsmekanismer. Uten en overnasjonal myndighet som kan håndheve de universelle menneskerettighetene er nasjonale befolkninger i stor grad prisgitt sine egne styresmakters evne og vilje til beskyttelse. I de tilfeller hvor dette ikke skjer, og hvor overgrep og vold mot sivile finner sted på en omfattende skala, vil mange anse humanitær intervensjon som den eneste muligheten til å beskytte.

Dette skjæringspunktet representerer kjernen i debatten rundt spørsmålet om humanitær intervensjon, og utgjør et dilemma for beslutningstakere i møte med alvorlige og omfattende angrep mot sivile. Effektiv handling, herunder intervensjon, vil ofte medføre sterk kritikk om brudd på de tradisjonelle internasjonale prinsippene, men passivitet vil kunne resultere i beskyldninger om brudd på moralske og etiske prinsipper (Wheeler 2000: 1).

1.1 Variabler og caser

Oppgaven tar som nevnt utgangspunkt i Peter Viggo Jakobsens artikkel fra 1996, der han har benyttet fem variabler for å identifisere de viktigste årsakene til det han kaller fredsskapende operasjoner på 1990-tallet. Selv om han bruker denne betegnelsen faller alle casene hans bortsett fra Kuwait inn under en bred definisjon av humanitær intervensjon.

I sin analyse av konfliktene i Kuwait, Nord-Irak, Somalia, Rwanda og Haiti på 1990-tallet benyttet Jakobsen seg av følgende faktorer: klar trussel mot sivile, nasjonale interesser, mulighet for suksess, nasjonal støtte og CNN-effekten. Denne oppgaven vil bygge på disse variablene og operasjonalisere dem i lys av den nye internasjonale konteksten, og vil her kategoriseres på følgende måte: 1) Klar trussel mot sivile og diskusjon i Sikkerhetsrådet, 2) Nasjonale interesser, 3) Mulighet for suksess og militære utfordringer, 4) Media og offentlig opinion, og 5) Betydningen av regionale organisasjoner.

Variabelen klar trussel mot sivile vil operasjonaliseres nokså likt, der spørsmålet om det foreligger en klar og omfattende trussel mot sivilbefolkningen vil undersøkes, og i hvilken grad dette er avgjørende for om intervensjon finner sted eller ikke. Diskusjon i Sikkerhetsrådet vil analyseres under samme variabel, der USA, Storbritannia, Frankrike, Russland og Kina vil være hovedfokus. Deres holdninger til konfliktene, og deres argumentasjon angående respons, vil være gjenstand for undersøkelsen.

Nasjonale interesser vil operasjonaliseres i lys av 2000-tallets kontekst, med hovedvekt på strategiske og økonomiske aspekter.

Under mulighet for suksess tok Jakobsen for seg både det politiske og det militære aspektet. I denne oppgaven vil det politiske i stor grad dekkes av andre variabler, og i denne analysen vil variabelen dermed kun omhandle det militære aspektet, og i hvilken grad militære utfordringer og forventet mulighet for suksess har betydning for intervensjonsspørsmålet. Variabelen vil ta høyde for erfaringer fra operasjonene på 1990-tallet, samt krigene på 2000-tallet i Irak og Afghanistan.

Variablene CNN-effekten og offentlig opinion vil i denne oppgaven utgjøre en felles variabel kalt media og offentlig opinion.

Betydningen av regionale organisasjoner vil tilføyes som en ny variabel på bakgrunn av at slike organisasjoner kan tenkes å ha større innvirkning på spørsmålet om humanitær intervensjon nå enn før. Man har sett en utvikling der enkelte organisasjoner har gått fra å tviholde på prinsippene om suverenitet og ikke-innblanding til å åpne for ekstern innblanding i humanitære situasjoner. Analysen vil undersøke i hvilken grad slike organisasjoner kan fungere som katalysatorer for handling, og i hvilken grad de har innvirkning på sentrale staters holdning til konflikt og respons. Hovedfokuset vil være på Den afrikanske union og Den arabiske liga, siden disse er de mest sentrale organisasjonene tilknyttet konfliktene i analysen.

Oppgavens caser strekker seg fra 1999 til 2015, og utvalget er basert på forekomsten alvorlige og systematiske angrep mot sivile. Innenfor denne tidsperioden finnes det mange konflikter som tilfredsstiller dette kriteriet, der den internasjonale responsen har variert fra tilnærmet null respons til humanitær intervensjon. Med tanke på oppgavens problemstilling har det vært hensiktsmessig å velge ut to tilfeller av intervensjon, og to tilfeller av ikke-intervensjon.

Konfliktene i Kosovo (1999) og Libya (2011) utgjør analysens intervensjonscaser, mens konfliktene i Darfur og Syria vil utgjøre analysens ikke-intervensjonscaser. Dette utvalget er variert med tanke på tid, geografisk beliggenhet og internasjonal respons.

2 Bakgrunn

2.1 Humanitær intervensjon

Spørsmålet om humanitær intervensjon omhandler dilemmaet om hvordan man skal beskytte sivile som er utsatt for vold fra egne myndigheter eller andre aktører. Det internasjonale lovverket og FNs charter setter klare krav til hvordan stater skal behandle egen befolkning, noe som kommer til uttrykk gjennom FNs verdenserklæring om menneskerettigheter, som ble vedtatt av FNs generalforsamling i 1948. Et sentralt problem ved menneskerettighetsregimet er at det ikke eksisterer noen universell myndighet som kan sørge for at disse rettighetene blir opprettholdt på global skala. I praksis ligger det primære ansvaret hos den enkelte stat (Seybolt 2008: 6).

Hovedmotivet bak en humanitær intervensjon er å beskytte sivile i ekstreme situasjoner hvor den enkelte stat ikke vil eller ikke kan beskytte sin egen befolkning. I mange tilfeller vil styresmaktene selv stå bak voldsutøvelsen. En humanitær intervensjon er ikke ment å skulle skape fred eller endre et politisk system, men forme et miljø for fredsbygging ved å sørge for at de involverte partene får et pusterom (Seybolt 2008: 6).

Mot slutten av det 20. århundret sank forekomsten av tradisjonelle mellomstatlige kriger, samtidig som antallet interne stridigheter og borgerkriger steg. En viktig årsak til dette var at den kalde krigen og at stormaktspolitikken ikke lenger la lokk på interne konflikter. I dag utgjør interne stridigheter den vanligste formen for konflikt, og et sentralt aspekt ved disse såkalte nye krigene er at sivile ofte er et mål i seg selv. Undersøkelser antyder at rundt 90 prosent av ofrene i disse konfliktene har vært sivile, og antallet sivile som har mistet livet som følge av voldsutøvelse fra egen regjering er høyere enn sivile ofre i tradisjonelle mellomstatlige konflikter (Bellamy 2010: 360).

Konsekvensen av dette var at bruken av militærmakt for å beskytte sivile økte etter den kalde krigen (Weiss 2012: 1). Fokuset på internasjonale menneskerettigheter ble stadig mer fremtredende og utfordret de internasjonale prinsippene om suverenitet og ikke-innblanding. Diskusjonens kjerne stod mellom tilhengere av absolutt respekt for statlig suverenitet og ikke-innblanding, og de som mente at disse prinsippene måtte vike ved tilfeller av ekstreme menneskerettighetsbrudd. Aksepten for at stater og regjeringer i større grad måtte stå til

ansvar for egen befolknings sikkerhet økte utover tiåret, noe som kom til syne ved at FNs sikkerhetsråd irettesatte, sanksjonerte og aksjonerte mot stater på bakgrunn av alvorlige menneskerettighetsbrudd, slik som i Irak, Somalia og Øst-Timor (Glanville 2012: 3).

Prinsippene om statlig suverenitet og ikke-innblanding, samt de universelle menneskerettighetene, står nedskrevet i det internasjonale lovverket. Artikkel 2(1) i FNs charter stadfester suverenitetsprinsippet, som sikrer alle staters nasjonale selvstendighet og likhet for internasjonal lov. Retten til ikke-innblanding er stadfest i artikkel 2(7), og forbyr eksterne aktører fra å intervenere i forhold som ligger innenfor et medlemslands nasjonale jurisdiksjon (Thakur 2008: 389). Disse rettighetene kan overstyres i de tilfeller hvor FNs sikkerhetsråd mener at det foreligger en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet, slik som ved en konflikt. Da aktiveres kapittel syv i FNs charter, som tillater bruk av alle nødvendige midler for å eliminere eller svekke trusselen (Thakur 2008: 390). Alle individers grunnleggende rettigheter uavhengig av statlig suverenitet og lovverk er forankret i de universelle menneskerettighetene (Seybolt 2008: 9).

Debatten rundt spørsmålet om menneskerettigheter og humanitære hensyn som legitim årsak til maktbruk hardnet til da NATO intervenerte i Kosovo i 1999 uten eksplisitt mandat fra Sikkerhetsrådet. Daværende generalsekretær i FN, Kofi Annan, tok til orde for å etablere konsensus rundt internasjonal maktbruk i ekstreme tilfeller, samt en omformulering av suverenitetsprinsippet. På bakgrunn av dette tok Canada i 2001 initiativ til opprettelse av Den internasjonale kommisjonen om intervensjon og statlig suverenitet, der hensikten var å få de motstridende begrepene til å møtes i et nytt konsept. Dette resulterte i begrepet *Responsibility to Protect* (RtoP) som tydeliggjorde alle staters ansvar for å beskytte egen befolkning. Tanken var at dette skulle vende fokus vekk fra ideen om rett til intervensjon i humanitære konflikter, og heller fokusere på staters ansvar for å beskytte egne befolkninger fra folkemord, forbrytelser mot menneskeheten, krigsforbrytelser og etnisk rensing (Seybolt 2008: 13). RtoP innebar at dersom en stat ikke ønsket eller ikke maktet å opprettholde dette ansvaret, falt oppgaven på det internasjonale samfunnet som helhet. Bruk av militære virkemidler var ikke ønskelig, men skulle anses som en siste løsning dersom andre virkemidler ikke var tilstrekkelige til å forbedre den aktuelle situasjonen.

Det eksisterer ulike oppfatninger rundt spørsmålet om humanitær intervensjon. Mange anser intervensjon som nødvendig og legitimt i ekstreme tilfeller, mens andre mener at ekstern innblanding i interne konflikter som regel vil forverre situasjonen. De tradisjonelle

prinsippene om suverenitet og ikke-innblanding står fortsatt sterkt hos en rekke sentrale aktører. Kina og Russland ønsker ikke at disse skal svekkes til fordel for humanitære aspekter, og har ofte fremstilt krav om samtykke fra mottakerstaten når humanitær intervensjon har vært på agendaen i Sikkerhetsrådet. Mange regionale organisasjoner har også vært skeptiske, og svakere stater har fryktet at humanitære intervensjoner vil brukes som skalkeskjul for maktmisbruk og overtredelser fra sterkere stater. Intervensjonen i Irak i 2003 blir ofte trukket frem som eksempel, der USA og Storbritannia forsøkte å legitimere intervensjonen som humanitær, selv etter at det ble klart at det ikke fantes masseødeleggelsesvåpen i landet (Bellamy 2010: 366).

Daværende president i Den afrikanske union, Abdelaziz Bouteflika, var også inne på dette da han i etterkant av intervensjonen i Kosovo uttalte at suverenitetsprinsippet utgjorde svake staters siste forsvar mot eksterne aktører, og at samtykke fra mottakerstaten derfor måtte være en klar forutsetning for enhver form for innblanding (Glanville 2012: 3). Den nest største grupperingen av stater, Organisasjonen av alliansefrie nasjoner, har lagt seg på samme linje og avvist enhver form for humanitær intervensjon (Thakur 2013: 64).

Motstandere har også argumentert for at internasjonal fred og sikkerhet best bevares ved at den internasjonale maktbruken holdes til et minimum. De eneste unntakene vil være situasjoner som påkaller selvforsvar (artikkel 51), og når Sikkerhetsrådet autoriserer maktbruk i tråd med kapittel syv i FNs charter (Bellamy 2010: 365-367).

Den grunnleggende tanken hos tilhengere av humanitær intervensjon har vært at det eksisterer en internasjonal plikt til å gripe inn når det begås alvorlige og omfattende angrep mot sivile. Dette tankesettet stammer fra Francis Dengs ide om betinget suverenitet, som RtoP i stor grad gjenspeiler. Dette innebærer at statlig suverenitet er betinget av at befolkningens sikkerhet og trygghet opprettholdes, og dersom en stat ikke opprettholder dette ansvaret opphører deres rett til suverenitet og ikke-innblanding (Bellamy 2010: 363).

Et annet sentralt argument for humanitær intervensjon tar utgangspunkt i at dagens globale samfunn er preget av gjensidig avhengighet og korte avstander. Intern uro og konflikt kan få ringvirkninger og spre seg til andre stater, og dermed true regional fred og sikkerhet. Tidligere statsminister i Storbritannia, Tony Blair, stod sentralt i denne debatten på 1990-tallet. Han var en av pådriverne for intervensjonen i Kosovo i 1999, og lanserte i den forbindelse sin 'doktrine for det internasjonale samfunnet' (Bellamy 2010: 363). Blair påpekte hvordan

økende globalisering medførte endringer, og at den tradisjonelle forståelsen av suverenitet derfor måtte tilpasses et nytt verdensbilde. Han mente at det ville være i alles interesse å utøve internasjonalt ansvar ved humanitære kriser og konflikter, spesielt på bakgrunn av risikoen for spredning av konflikt og menneskerettighetsbrudd til andre stater. I tilfeller av folkemord, masse mord eller etnisk rensing ville det i hans øyne være legitimt å intervensjonere i en fremmed stat, uavhengig av suverenitet (Bellamy 2010: 363).

Tilhengere mener å ha sett en utvikling i retning av internasjonal aksept for humanitær intervensjon i ekstreme tilfeller. Intervensjonen i Irak i 1991 trekkes ofte frem som eksempel, der Frankrike, USA og Storbritannia forsøkte å legitimere intervensjonen ved å henvise til internasjonalt lovverk og 'retten' til å intervensjonere i enkelte tilfeller. Til tross for manglende intervensjon ble denne retten også trukket frem av enkelte i forbindelse med folkemordet i Rwanda i 1994. Under diskusjonene i Sikkerhetsrådet var det ingen som henviste til suverenitetsprinsippet, og noen mener derfor at en intervensjon ville blitt ansett som legitim. Dette kan selvsagt diskuteres, og de fleste mener at fraværet av robust handling i Rwanda skyldtes medlemslandenes aversjon mot å risikere egne soldaters liv for å bistå afrikanske sivile (Bellamy 2010: 364).

Alexander Bellamy (2010) mener at man har vært i overkant optimistisk når man har snakket om internasjonal aksept rundt bruken av militære virkemidler for å beskytte sivile. I følge Bellamy er spriket stort mellom subjektive oppfatninger og objektiv virkelighet. Det faktum at FN i økende grad var humanitært aktive fra 1990-tallet og fremover er ikke ensbetydende med at det har foreligget en utvikling mot en slik aksept. Konfliktene i Rwanda, Kongo og Darfur er bare noen eksempler på konflikter der FN ikke har strukket til, ifølge hans argumentasjon (Bellamy 2010: 364-365).

2.2 Jakobsens funn

Peter Viggo Jakobsen (1994) undersøkte en rekke variabler i konfliktene i Kuwait, Nord-Irak, Somalia, Rwanda og Haiti på 1990-tallet, i et forsøk på å finne svar på hvorfor man intervensjoner på humanitært grunnlag. Han undersøkte variablene klart humanitært/rettslig grunnlag, nasjonale interesser, mulighet for suksess, nasjonal opinion og CNN-effekten.

Jakobsen identifiserte faktoren klart humanitært grunnlag i alle sine caser, og konkluderte med at den var nødvendig for effektivt samarbeid i Sikkerhetsrådet og internasjonal legitimitet, og for at en intervensjon skulle kunne finne sted. Faktoren nasjonale interesser ble identifisert som drivkraft i forbindelse med Kuwait, men var av mindre betydning i de andre konfliktene. Jakobsen konkluderte derfor med at realistbaserte forklaringer med nasjonale interesser i sentrum ikke kunne forklare forekomsten av humanitære intervensjoner etter den kalde krigen. Det kan derimot tenkes at dette funnet kan sees som en konsekvens av endringer i de vestlige stormaktenes nasjonale interesser. Samtidig mente Jakobsen å se en utvikling hvor man måtte skille mellom fredsskapende operasjoner som først og fremst var drevet frem av tradisjonelle nasjonale interesser, og operasjoner som ble drevet frem av rene humanitære impulser (Jakobsen 1994: 211-212).

Faktoren mulighet for suksess ble identifisert og skåret høyt i alle casene utenom Rwanda, noe som impliserer at intervensjon er usannsynlig i de tilfeller hvor mulighetene for suksess blir ansett som lave. Jakobsen argumenterte for dette ved å vise til hvordan frykten for å feile stod sentralt da vesten ikke brukte tilstrekkelig makt i Bosnia før i august 1995. Nasjonal støtte ble identifisert i alle casene bortsett fra Haiti. Faktoren ble ansett som viktig, men ikke en nødvendig forutsetning for intervensjon (Jakobsen 1994: 212).

I forbindelse med CNN-effekten trakk Jakobsen et skille mellom operasjoner drevet av nasjonale interesser og operasjoner drevet av en humanitær tankegang. I følge hans undersøkelse var CNN-effekten irrelevant for intervensjoner som primært var drevet av nasjonale interesser, fordi myndighetene i slike tilfeller i utgangspunktet vil ønske å intervensjonere. Forholdet mellom media og myndighetene vil da snus på hodet, ved at myndighetene vil diktere og bruke mediene aktivt for å genere legitimitet og støtte til intervensjonen i befolkningen (Jakobsen 1994: 212).

Dersom nasjonale interesser ikke var involvert, fant Jakobsen et annet bilde der CNN-effekten ble en sentral faktor. Han mente at ingen av casene ville vært oppe til diskusjon på internasjonalt nivå dersom de ikke hadde hatt bred dekning i media. Media var sentral gjennom å sette spørsmålet om intervensjon på staters agendaer, men den endelige avgjørelsen ble i slike tilfeller tatt på bakgrunn av mulighetene for om en intervensjon ville lykkes eller ikke (mulighet for suksess).

Effekten av de resterende faktorene var avhengig av stormaktenes nasjonale interesser. Dersom slike interesser var involvert, ville de intervensjonerende statene aktivt søke å mobilisere støtte på nasjonalt og internasjonalt nivå. I slike tilfeller ville også styresmaktens risikoaversjon og frykt for tap av liv være mindre fremtredende, siden man ville akseptere høyere risiko når nasjonale interesser var involvert. I slike tilfeller ville effekten av media og mulighet for suksess være mindre, fordi styresmaktene i utgangspunktet har et ønske om intervensjon (Jakobsen 1996: 212-213).

Da humanitære intervensjoner sjelden eller aldri springer ut av rene humanitære motiver, men heller en blanding av moralske aspekter og nasjonale interesser, kan det være vanskelig å forholde seg til dette skillet som Jakobsen trekker opp. I de fleste casene som er aktuelle for spørsmålet om humanitær intervensjon, vil det ofte foreligge en blanding av slike motiver. Et viktig poeng er likevel at det sjelden vil være primære nasjonale interesser på spill i forbindelse med humanitære intervensjoner. Når Jakobsen konkluderte med at humanitære intervensjoner ville forekomme sjelden som følge av lav politisk vilje hos vestlige aktører, hadde han delvis rett. Dersom man ser på konfliktene som har funnet sted i etterkant av hans funn har det kun forekommet to humanitære intervensjoner i ordets rette forstand: Kosovo i 1999 og Libya i 2011.

Det nye århundrets utvikling har bragt med seg en rekke nye aspekter, utfordringer og trusler. Økende globalisering har knyttet verden tettere sammen, samtidig som internasjonal terrorisme utgjør en av de største truslene mot vestlige land. Såkalte 'failed states' har blitt mer sentrale i staters sikkerhetspolitikk, blant annet som følge av økt flyktningsproblematikk og ved at terrorgrupper ofte opererer i slike stater. Langvarige militære operasjoner slik som i Irak og Afghanistan har også preget internasjonal sikkerhetspolitikk de siste 10-12 årene. Samtidig har regionale organisasjoner, slik som Den arabiske liga og Den afrikanske union, til en viss grad åpnet for ekstern innblanding i deres respektive regioner.

3 Forskingsdesign og metode

3.1 Kvalitativt forskningsdesign

For å forklare variasjonen i forekomsten av humanitære intervensjoner vil jeg benytte meg av et kvalitativt forskningsdesign. Kvalitativ forskning innebærer «*to focus on one or a small number of cases, to use intensive interviews or depth analysis of historical materials, to be discursive in method, and to be concerned with a rounded or comprehensive account of some event or unit*» (Keohane, Verba og King 1994: 4). Et kvalitativt forskningsdesign vektlegger ord fremfor tall, herunder innsamling og analysing av data, og tar sikte på forståelse i dybden, mens det kvantitative søker forståelse i bredden (Bryman 2004: 266, Grimen 2004: 239).

3.2 Komparativ casestudie og strukturert, fokusert sammenlikning

John Gerring (2007) definerer en case som «*a delimited phenomenon (a unit) observed at a single point in time or over some period of time. It compromises the type of phenomenon that an inference attempts to explain*» (Gerring 2007: 19). Alexander George og Andrew Bennett (2005) definerer på sin side en case som «*an instance of a class of events*», med andre ord et fenomen av vitenskapelig interesse (George og Bennett 2005: 17).

George og Bennett definerer en casestudie som en analyse av en enkeltstående case, eller en sammenlikning av et lite utvalg av caser, der hensikten er å kaste lys over et større utvalg av caser, en populasjon (George og Bennett 2005: 18, Gerring 2007: 20). En slik sammenlikning av et lite antall caser kalles en liten N-studie (Gerring 2007: 17). Metodens fordel er at den muliggjør oppnåelse av grundig innsikt. Samtidig har det blitt rettet kritikk mot metoden i form av det såkalte «*liten N-problemet*», som påpeker problemet ved å bruke mange faktorer til å trekke kausale slutninger fra et lite antall caser (Rueschmeyer 2003: 305).

Casestudier er også kjent for sterke prosedyrer for fostring av nye hypoteser, god kapasitet til å adressere kausal kompleksitet og godt potensiale for oppnåelse av høy konseptuell validitet (George og Bennett 2005: 19). Casestudier varierer fra cross-case metoden, som innebærer et større antall caser, og hvor studien går mer i bredden enn i dybden (Gerring 2007: 21).

En komparativ metode er en ikke-statistisk analyse av et lite antall caser. En komparativ casestudie er med andre ord analyse av et lite antall caser, der formålet er å belyse sammenhenger ved hjelp av systematisk analysering (George og Bennett 2005: 151, Andersen 1997).

Denne oppgaven er en casestudie eller en dybdestudie av et spesifikt fenomen, i dette tilfellet spørsmålet om humanitær intervensjon. Oppgavens forskningsdesign vil være en komparativ casestudie av variasjonen i den internasjonale responsen på konflikter der trusler og angrep mot sivilbefolkningen har vært et sentralt aspekt. Konfliktene i Kosovo, Darfur, Libya og Syria utgjør oppgavens caser. Bruken av et slikt forskningsdesign gjør at jeg kan gå i dybden i undersøkelsen og sammenlikningen av de fire konfliktene, i håp om å kunne oppnå kunnskap om hvorfor humanitær intervensjon finner sted i enkelte konflikter, men ikke i andre.

I forsøket på å forklare denne variasjonen benytter jeg meg av fem variabler som undersøkes i hver case. Derfor vil oppgavens forskningsdesign også ta utgangspunkt i Alexander Georges metode om strukturert, fokusert sammenlikning (George og Bennett 2005: 67). Metoden vil være strukturert ved at jeg benytter meg av et sett med generelle spørsmål, her faktorer, som reflekterer undersøkelsens målsetning. De samme spørsmålene undersøkes i hver case for å standardisere datainnsamlingen, som muliggjør en mest mulig systematisk sammenlikning av funnene i hver case (George og Bennett 2005: 67-70).

Metoden er fokusert ved at studien har et spesifikt forskningsmål i mente og et teoretisk fokus som passer dette målet. Metoden ble utviklet for å kunne studere historiske hendelser på en måte som muliggjorde oppnåelse av generisk kunnskap om viktige utenrikspolitiske policyområder (George og Bennett 2005: 67-70). I denne oppgaven vil det spesifikke forskningsmålet være å undersøke i hvilken grad fem spesifikke faktorer kan forklare variasjonen i den internasjonale responsen.

3.3 Utvalg

I en casestudie vil utvalget per definisjon være lite (Gerring 2007: 21). Utvelgingen av case bør ha basis i representativitet og kausal innflytelse. Casene bør med andre ord kunne representere et større univers, samtidig som utvalget bør variere i forhold til studiens interesse (Gerring 2007: 88). En slik utvalgsmetode muliggjør fordypning og sammenlikning.

Denne oppgaven består som beskrevet tidligere av fire caser. En årsak til dette er praktiske begrensninger i form av hvor mye plass jeg har til rådighet. Valget er også tatt på bakgrunn av antall variabler som skal undersøkes, samt et ønske om å kunne gå i dybden. Innenfor de gitte rammene anser jeg derfor fire konflikter som maksimalt for å kunne gjennomføre en god komparativ casestudie. Jeg anser også antallet som tilstrekkelig til å kunne identifisere sammenhenger og tydeliggjøre forskjeller.

En kritikk som ofte blir rettet mot utvalg ved casestudier er påstanden om at det foreligger stor risiko for utvalgsbias (George og Bennett 2005: 22). Denne kritikken stammer fra det statistiske feltet, der utvalgsbias inntreffer når «*some form of selection process in either the design of the study or the real-world phenomena under investigation results in inferences that suffer from systematic error*», og som kan inntreffe når casene er selvvalgt (George og Bennett 2005: 23). Dette er helt klart et problem innenfor den kvantitative metoden, men når det kommer til den kvalitative forskningen, og spesielt til casestudier, vil forskere noen ganger velge ut caser med et spesifikt utfall på den avhengige variabelen. En slik utvalgsmetode kan bidra til å lettere kunne identifisere hvilke variabler som er nødvendige for selve utfallet (George og Bennett 2005: 23). I min oppgave er Kosovo og Libya valgt ut på bakgrunn av et slikt spesifikt utfall, nemlig at disse konfliktene har resultert i humanitær intervensjon. Intervensjonen i Kosovo fant sted i 1999, men jeg mener likevel at det faktum at den kun ligger et år unna det 21. århundret rettferdiggjør valget. I tillegg har oppgavens definisjon av humanitær intervensjon, som majoriteten av den foreliggende litteraturen baserer seg på, og hvor fravær av samtykke fra mottakerstaten står sentralt, medført at universet av intervensjonscase er forholdsvis lite.

De to andre casene i studien er valgt ut på bakgrunn av hvilke som er mest interessante både teoretisk og analytisk, men også med tanke på variasjon i forhold til oppgavens problemstilling. En sentral forutsetning for utvelgelse av alle casene har vært den humanitære situasjonen i den enkelte konflikt, der det må ha foreligget omfattende og alvorlige angrep

mot sivile, eller trusler om dette. Jeg har sett det som hensiktsmessig å måle de to intervensjonscasene opp mot to konflikter der trusselen mot sivile har vært et viktig aspekt, men der den definisjonsmessige humanitære intervensjonen ikke har funnet sted. De to konfliktene jeg har valgt ut er Darfur og Syria. Førstnevnte utgjør en av 2000-tallets mest omfattende humanitære kriser, og har medført et globalt engasjement. Konflikten representerer også første gang den amerikanske kongressen, og den amerikanske presidenten, har uttalt at et folkemord finner sted i en pågående konflikt. Syria representerer studiens siste case, og er i stor grad valgt på bakgrunn av aktualitet. Denne casen er også interessant som følge av intervensjonen i Libya i 2011, som kan tenkes å ha hatt betydning for den internasjonale responsen på konflikten. I tillegg ligger Syria i Midtøsten, en ustabil og historisk sentral region.

3.4 Kildebruk

Oppgaven benytter seg av ulike kvalitative kilder for å besvare problemstillingen. En del av disse er primærkilder, slik som offentlige dokumenter, herunder rapporter og resolusjoner fra FN og andre internasjonale institusjoner. Disse har særlig blitt brukt i undersøkelsen av Sikkerhetsrådets faste medlemmers holdninger i forbindelse med konfliktene. Andre primærkilder er taler og offentlige uttalelser fra sentrale aktører slik som statsledere og regionale organisasjoner.

Med tanke på oppgavens problemstilling har det vært mest hensiktsmessig å benytte seg av sekundære kilder, først og fremst vitenskapelig bøker og artikler. Slike kilder utgjør store deler av oppgavens empiriske materiale. Det har vært viktig å være kildekritisk i jakten på troverdig og interessant data, da det foreligger store mengder litteratur på dette feltet. Samtidig har en slik mengde i stor grad gjort det mulig å kontrollere kilder og opplysninger opp mot hverandre, såkalt triangulering (Yin 2014: 241). Videre har oppgaven også enkelte steder basert seg på nyhetsartikler fra ledende internasjonale aviser, slik som The New York Times og The Guardian, særlig under analysen av media og offentlig opinion.

3.5 Validitet og reliabilitet

Graden av kvalitet ved et forskningsdesign evalueres som oftest gjennom begrepene reliabilitet og validitet, der sistnevnte inkluderer målevaliditet, indre validitet og ytre validitet (Yin 2014: 46). Validiteten i et forskningsdesign innebærer i hvilken grad studien faktisk måler det den ønsker å måle.

Den indre validiteten tar for seg kvaliteten på de kausale slutningene som trekkes i studiet, mens ytre validitet omhandler i hvilken grad studiets funn kan generaliseres til en større populasjon. Ekstern validitet utgjør et sentralt problem ved kvalitativ forskning, da den ofte vil være relativt svak som følge av få caser og et lite utvalg. Samtidig betyr ikke dette nødvendigvis at resultatene er verdiløse (Bryman 2004: 273, Yin 2014). Som følge av at denne oppgaven kun tar for seg fire caser, vil den ytre validiteten være lav. Studien kan likevel ha betydning som et bidrag til den teoretiske forklaringen på området ved å nyansere det eksisterende teoretiske grunnlaget om humanitær intervensjon.

Reliabilitet omhandler analysens grad av etterprøvbarhet, og innebærer at dersom en annen forsker foretar samme studie med tilsvarende prosedyre, skal han kunne bekrefte eller avkrefte funnene (Yin 2014: 48). Reliabilitet utgjør et problem for kvalitativ analyse, da det ofte er en utfordring å etterprøve resultater som er oppnådd ved bruk av kvalitative data (Keohane, Verba og King 1994: 26). Reliabiliteten i denne oppgaven vil være relativt god, da den i stor grad er basert på foreliggende litteratur og offisielle dokumenter som er lett tilgjengelige.

4 Variablene

4.1 Klar trussel mot sivile og diskusjon i Sikkerhetsrådet

Jakobsen identifiserte faktoren et klart humanitært grunnlag i alle sine caser, og konkluderte med at den var en forutsetning for intervensjon og effektivt samarbeid i Sikkerhetsrådet. Jeg vil tolke denne variabelen som en klar trussel mot sivile, og undersøke forekomsten og betydningen av dette i mine caser.

Når det kommer til Sikkerhetsrådets medlemmer, vil jeg først og fremst se på hvordan USA, Kina og Russland har oppfattet konfliktene, og hvordan de har argumentert for sine ståsted. I enkelte av casene vil også Storbritannia og Frankrike trekkes inn, da disse har vært spesielt delaktige i forbindelse med Kosovo og Libya. Vetoretten i Sikkerhetsrådet vil undersøkes da den forventes å være sentral for spørsmålet om humanitær intervensjon (Hehir 2013: 138).

4.2 Nasjonale interesser

Dette begrepet kan defineres som summen av en stats materielle og sikkerhetsmessige interesser (Krieg 2013: 37). Nasjonale interesser er sentralt i enhver stats sikkerhets- og utenrikspolicy, og er derfor selvskreven som faktor i spørsmålet om humanitær intervensjon (Seybolt 2008: 4). På bakgrunn av antakelsen om at stater alltid vil handle i tråd med egne interesser, blir strategiske, økonomiske eller idealistiske interesser av den realistiske skole ansett som nødvendige forutsetninger for intervensjon (Jakobsen 1994: 206). Ifølge realismen vil humanitære intervensjoner kun finne sted når det gagnar den intervensjonsstatens interesser, og maktbruk bør kun utøves for å forsvare eller styrke disse (Wheeler 2000: 30).

Tradisjonelt sett har territoriell integritet og sikkerhet utgjort den overordnede nasjonale interessen, og den stod sentralt under den kalde krigen da partene anså hverandre som eksistensielle trusler. I dag har denne trusselen i stor grad falt bort, noe som har gjort det vanskeligere for stormaktene å definere sin overordnede nasjonale interesse (Rice 2000: 45). Samtidig har globalisering og økende gjensidig avhengighet gjort at land som USA ikke kan isolere seg fra konflikter som ikke berører dem direkte, og stormaktene har derfor klar interesse av at internasjonal stabilitet og sikkerhet opprettholdes (Nye 1999: 27).

Jeg vil fokusere på økonomiske og strategiske interesser, og i hvilken grad forekomsten eller fraværet av slike interesser påvirker sentrale aktørers vilje til intervensjon. Økonomiske interesser kan innebære forekomsten av naturressurser i mottakerlandet eller handelsavtaler mellom mottakerlandet og sentrale aktører som USA, Russland eller Kina. Strategiske interesser vil omhandle makt, sikkerhet og geografisk beliggenhet (Krieg 2013: 66). Eksempler på faktorer som kan spille inn er flyktningeproblematikk, geografisk nærhet, spredningsfare, internasjonalt renommé eller allianseforpliktelser. Hovedfokus vil være på landene som initierer handling, først og fremst USA, Storbritannia og Frankrike. Hensyn til kinesiske og russiske interesser vil også undersøkes, spesielt i tilfellene av ikke-intervensjon.

4.3 Mulighet for suksess og militære utfordringer

Det er en utbredt oppfatning at gode muligheter for suksess utgjør en sentral forutsetning for at stater velger å intervenere. Gode muligheter for suksess vil innebære måloppnåelse med lave kostnader og liten risiko på relativt kort tid. I forbindelse med humanitære intervensjoner vil hovedaspektet være å minimere risikoen mot egne styrker, da toleransen for tap av egne styrker vil være lav når sentrale nasjonale interesser ikke er involvert. Bruk av luftvåpen mot antatt svakere motstand har derfor tradisjonelt sett vært foretrukket strategi (Jakobsen 1994: 207, Krieg 2013: 45).

Utover dette vil militære utfordringer omfatte terreng, demografi og militær kapasitet hos den overgripende part, og i hvilken grad effektiv identifisering og angrep på fiendtlige mål er mulig. Jeg vil undersøke i hvilken grad slike vurderinger har spilt inn og hvor sentral denne faktoren er for om humanitær intervensjon initieres.

4.4 Media og offentlig opinion

Siden 1990-tallet har nasjonale medier hatt stadig større innvirkning på staters policyutforming, og myndigheter har måttet ta hensyn til media når de foretar politiske valg. En bred og kritisk mediedekning av humanitære kriser kan skape engasjement i befolkninger, noe som igjen kan påvirke policyutformingen (Krieg 2013: 64-65). Dette fenomenet ble tidligere betegnet som CNN-effekten, et begrep som stammer fra det første globale nyhetsnettverket, som gjennom sin dekning av Golfkrigen (1990-91) ble anerkjent som en viktig internasjonal aktør (Gilboa 2005: 27-28).

En rekke sentrale aktører har bekreftet medias effekt på utformingen av nasjonal policy. James Baker III, tidligere amerikansk utenriksminister, uttalte i 1995 at medias dekning av konfliktene i Somalia, Bosnia og Rwanda bidro til å legge sterkt press på den amerikanske regjeringen. En rekke offentlige britiske tjenestemenn har gjort de samme observasjonene, og tidligere generalsekretær i FN, Boutros Boutros-Ghali, beskrev i sin tid CNN som Sikkerhetsrådets sjette faste medlem. Colin Powell har presentert et noe mer komplekst bilde ved at media ikke kan endre policyer, men heller skape miljø for policyutforming (Gilboa 2005: 28).

Det forventes at media vil ha størst påvirkningskraft i de tilfeller hvor myndighetene er usikre på hvordan de skal respondere. Medias innflytelse på politiske valg vil ha størst potensiale der policyen er uklar, og når mediedekningen vektlegger en spesifikk respons eller handlingsvei (Robinson 1999: 308).

Jeg vil undersøke medias effekt ved å se på mediedekningen i forkant av intervensjonene i Kosovo og Libya, samt i forbindelse med konfliktene i Darfur og Syria. Hvordan har media fremstilt konfliktene og i hvilken grad kan dette sies å ha påvirket myndighetene? Er media en avgjørende faktor, eller er den i større grad en agendasetter og miljøskaper i tråd med Powells oppfatning?

En utbredt oppfatning er at stater sjelden vil delta i humanitære intervensjoner uten støtte blant egen befolkning. Etter den kalde krigen ble det vanskeligere å oppnå oppslutning til slike intervensjoner, blant annet fordi slike konflikter sjelden utgjorde en direkte trussel mot vestlige land (Jakobsen 1996: 206). I tillegg har sikkerhetspolitikken utviklet seg fra å være et lukket forum forbeholdt elite og politikere, til å bli gjenstand for diskusjon og påvirkning fra den offentlige opinionen. Dette, kombinert med at humanitære intervensjoner i stor grad er frivillige kriger, har medført at legitimering av maktbruk blir stadig viktigere (Matlary 2006: 70-72).

Jeg vil basere meg på spørreundersøkelser foretatt i landene som har vært delaktige i initieringen til intervensjon og hvilken grad av støtte disse indikerer.

4.5 Betydningen av regionale organisasjoner

En regional organisasjon kan defineres som en organisert regional gruppering av stater som påtar seg ansvar for fred og sikkerhet i egen region (Tavares 2010).

Forholdet mellom Sikkerhetsrådet og regionale organisasjoner står sentralt i det Bellamy og Williams (2011) omtaler som 'the new politics of protection'. De påpeker hvor viktige regionale organisasjoner som Den afrikanske union og Den arabiske liga har blitt i forbindelse med fredsbevaring, men også deres rolle som såkalte gatekeepers ved spørsmålet om humanitær intervensjon. Dette begrepet sikter til slike organisasjoners innvirkning på hvilke saker som diskuteres i Sikkerhetsrådet, diskusjonens vinkling, samt handlingsalternativer. Tanken er at regionale organisasjoner i økende grad kan påvirke og legge press på FN. Regionale organisasjoner har også blitt en viktig kilde til legitimering av internasjonal maktbruk (Bellamy og Williams 2011: 826). Tidligere forskning viser at den internasjonale responsen på humanitære kriser vil være mest effektiv når det foreligger et godt samarbeid mellom FN og relevante regionale organisasjoner. Samtidig kan det oppstå problemer når slike organisasjoner ikke ønsker ekstern innblanding i en konflikt. I slike tilfeller vil regionale organisasjoner bidra til å blokkere effektiv handling (Bellamy og Williams 2011: 848). Kina har eksempelvis ofte henvist til regionale organisasjoner i sin argumentasjon i Sikkerhetsrådet. Betydningen av regionale organisasjoner gjenspeiler seg også i den kinesiske rapporten 'Position Paper on UN Reforms' fra 2005, som blant annet vektlegger respekt for regionale organisasjoners holdninger til en konflikt (Glanville 2012: 6).

Mine caser går under regionene Afrika og Midtøsten, og organisasjoner som Den afrikanske union og Den arabiske liga vil derfor være blant de mest interessante objektene. Jeg vil undersøke deres holdninger til analysens konflikter, og i hvilken grad land som USA, Russland og Kina har latt seg påvirke og henvist til deres holdninger i sin argumentasjon.

5 Analyse

5.1 Kosovo

Kosovo var en provins i Serbia som siden Jugoslavias grunnlov fra 1946 hadde hatt en viss form for indre selvstyre, men verken serbere eller kosovoalbanere var særlig begeistret for denne ordningen. Førstnevnte mente at kosovoalbanerne hadde for stor grad av selvbestemmelse, mens kosovoalbanerne selv hadde et ønske om en egen republikk. Det forelå altså store spenninger og uro mellom de ulike folkegruppene i Kosovo. Slobodan Milosovic brukte Kosovo aktivt i sin nasjonalistiske politikk på vei til makten i Serbia, der han fremstilte provinsen som et område av stor historisk betydning for det serbiske folk, blant annet med bakgrunn av et avgjørende slag som fant sted i 1389. Milosovic spilte på nasjonalistiske strenger om at Serbia igjen var truet, og at det serbiske folk måtte stå sammen. Dette fikk Kosovo kjenne da Milosovic kom til makten. I 1989-90 ble Kosovos autonomi kraftig innskrenket, blant annet på bakgrunn av anklagelser om kosovoalbanske angrep mot den serbiske minoriteten. Kosovo mistet sin vetorett i det serbiske parlamentet og serbiske myndigheter overtok styringen av Kosovos samfunnssektorer. Kosovoalbanerne svarte ved å utvikle et parallelt og uformelt system, ved hjelp av intern skattlegging og lokal finansiell støtte. Dette ble ledet av Ibrahim Rugova, som var blitt stemt frem i uoffisielle valg og som la seg på en ikke-voldelig linje ovenfor serbiske styresmakter, og provinsen unngikk i stor grad uroen som utspilte seg på Balkan mellom 1990 og 1995 (Barth Eide 2000: 34-35).

I 1995 ble fredsavtalen i Dayton fremforhandlet som hadde som mål å avslutte konflikten i Bosnia. Brudd på menneskerettigheter og ønske om uavhengighet ble ikke nevnt under forhandlingene, noe som førte til stor forargelse hos mange kosovoalbanere. Denne misnøyen åpnet for at den væpnete gruppen Kosovos frigjøringshær (UCK), som hadde blitt holdt i sjakk av Rugova frem til Dayton, kunne ta i bruk hardere midler i kampen for selvstyre og uavhengighet fra Serbia. UCKs strategi var å fremprovosere serbiske angrep for å generere støtte blant lokalbefolkningen, men kanskje viktigere i håp om at det internasjonale samfunnet ville fordømme Serbia og president Milosovic. UCKs mål var at konflikten skulle medføre at eksterne stater ville intervenere og kjempe på kosovoalbansk side mot serberne (Hehir 2010: 203-204).

I 1998 hadde kampene resultert i ca. 500 dødsfall, mens rundt 400 000 personer hadde flyktet eller mistet sine hjem. Dette var et lavt tall sammenliknet med andre tilsvarende konflikter, men mange argumenterte for at Serbia ville eskalere angrepene mot UCK og sivile kosovoalbanere dersom internasjonale aktører unnlot å ta affære. Mange dro også paralleller til krigen i Bosnia, som lå friskt i minne (Hehir 2010: 204).

Den 31. mars 1998 vedtok Sikkerhetsrådet resolusjon 1160, som krevde en slutt på volden fra begge parter. Sikkerhetsrådet tok i bruk kapittel syv i FNs charter og karakteriserte konflikten som en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet, samtidig som Jugoslavias territoriale integritet og suverenitet ble understreket (Wheeler 2000: 259).

Resolusjonen hadde liten effekt og konflikten vedvarte. UCK oppnådde en viss suksess på slagmarken i juni, og serberne svarte med voldsomme motangrep mot albanske landsbyer i forsøk på å utslette motstanderen (Wheeler 2000: 260).

På bakgrunn av stadig flere sivile dødsfall som følge av konflikten, vedtok Sikkerhetsrådet resolusjon 1199 den 23. september 1998. Resolusjonen gjentok kravene fra mars, og fremsatte krav til begge parter om å opphøre kamphandlingene, samt å gå aktivt inn for unngå en humanitær katastrofe. Resolusjonen fremstilte ingen trussel om bruk av makt dersom kravene ikke ble innfridd, til tross for bruk av kapittel syv i charteret. Jugoslavias suverenitet og territoriale integritet ble nok en gang understreket (Wheeler 2000: 260).

I oktober lanserte NATO en «activation order» for luftangrep mot serbiske mål, og legitimerte avgjørelsen ved å vise til resolusjon 1160 og 1199. Bruk av makt uten eksplisitt tillatelse fra Sikkerhetsrådet skapte stor misnøye hos land som stod utenfor NATO, spesielt Kina og Russland (Wheeler 2000: 262). Etter at et siste internasjonalt forsøk på forhandlinger mellom UCK og Serbia i Rambouillet mislyktes, innledet NATO i mars 1999 militæroperasjonen Operation Allied Force mot Serbia (Evans 2008: 29).

5.1.1 Klar trussel mot sivile og diskusjon i Sikkerhetsrådet

Mot slutten av 1998 hadde konflikten tilspisset seg. Stadig flere kamphandlinger mellom serbiske styrker og UCK medførte at store sivile grupper i Kosovo ble drevet ut av sine hjem, noe som resulterte i flere hundre tusen internt fordrevne personer (Barth Eide 2000: 39). I mars 1999 hadde konflikten generert rundt 230 000 flyktninger og over 10 000 dødsfall, og det ble rapportert om massakrer og etnisk rensing av kosovoalbanere utført av serbiske styrker. Bill Clinton uttalte at handling var nødvendig for å forhindre ytterligere forverring av situasjonen, og Tony Blair la seg på samme linje (Krieg 2013: 89).

Selv om situasjonen var alvorlig, var den mindre prekær i forkant av intervensjonen enn i etterkant. Likevel er det klart at det forelå en klar trussel mot sivile i Kosovo som gjorde at NATO kunne benytte seg av det humanitære aspektet som legitimitetsgrunnlag.

Intervensjonen i Kosovo ble foretatt uten mandat fra Sikkerhetsrådet og var derfor illegal i henhold til internasjonal lov. Likevel var den i manges øyne ansett som legitim, og det er mulig å spore argumentering og resolusjoner i Sikkerhetsrådet i forbindelse med konflikten.

Den 31. mars 1998 vedtok Sikkerhetsrådet som nevnt resolusjon 1160. Kina avsto fra stemmegivningen, og gav sammen med Russland uttrykk for sterk bekymring for ytterligere innblanding i Jugoslavias interne affærer. Russland anså situasjonen i Kosovo som Jugoslavias anliggende, mens Kina uttalte at innblanding fra Sikkerhetsrådet i etniske problemer innad i stater kunne ville få negative implikasjoner. Samtidig argumenterte majoriteten av Sikkerhetsrådets medlemmer med at menneskerettighetsbruddene i Kosovo utgjorde en klar trussel mot regionenes fred og sikkerhet (Wheeler 2000: 259).

Resolusjon 1199 ble vedtatt den 23. september samme år. USA og Storbritannia hadde ønsket en sterkere resolusjon, men det var på forhånd klart at Russland og Kina ville stoppe en resolusjon som åpnet for maktbruk mot Milosovic. Russland godtok resolusjonen, men understreket at den ikke ville åpne for militær innblanding i Jugoslavia. Kina avsto fra stemmegivningen på bakgrunn av at de ikke anså situasjonen som en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet (Wheeler 2000: 260-261).

Resolusjonen innebar i tillegg at FNs generalsekretær, Kofi Annan, skulle observere partenes oppfølging av kravene. Generalsekretæren la frem sin rapport i oktober 1998, som dokumenterte massedrap på sivile. Dette medførte et uformelt møte i Sikkerhetsrådet, der

Storbritannia tok initiativ til et resolusjonsforslag som ville autorisere bruk av alle nødvendige midler for å stoppe angrepene mot sivile. Russland gjorde det klart at de ville bruke sin vetorett ved enhver form for trussel om militær innblanding, og russiske ambassader verden over annonserte at bruk av makt mot en suveren stat uten mandat fra Sikkerhetsrådet ville være et brudd på FNs charter og underminere det internasjonale systemet (Wheeler 2000: 261).

Som følge av trusselen om russisk veto måtte NATO-landene benytte seg av de foreliggende resolusjonene. Enkelte medlemsland, først og fremst Tyskland, var skeptiske til legitimiteten ved dette, men den tyske nasjonalforsamlingen endte opp med å gi sin støtte til tysk deltakelse, og den tyske utenriksministeren uttalte at resolusjon 1199 rettferdiggjorde militære angrep i Kosovo, men understreket at konflikten var et unikt tilfelle (Wheeler 2000: 262).

5.1.2 Nasjonale interesser

Storbritannia var en av de viktigste initiativtakerne til intervensjonen i Kosovo. Den britiske regjeringen satte det transatlantiske forholdet høyt, og anså NATO som det viktigste bindeleddet mellom Europa og USA. Det kan hevdes at alliansens troverdighet stod på spill ettersom den amerikanske utenriksministeren hadde truet med maktbruk dersom Milosovic ikke tonet ned voldsbruken. Dersom slike trusler ikke ble fulgt opp med konkret handling ville NATOs internasjonale troverdighet svekkes. I tillegg hadde den eksistensielle trusselen som alliansen opprinnelig var ment for, Sovjetunionen, opphørt få år tidligere. Uroen på Balkan på 1990-tallet gav NATO et nytt formål i form av såkalte out-of-area operasjoner, der regional stabilitet utgjorde det overordnede målet (Davidson 2011: 77).

Storbritannia anså konflikten i Kosovo som en trussel mot britiske interesser. Balkan er en del av Europa, geografisk nært Storbritannia, og mange fryktet at konflikten kunne spre seg utover i regionen, noe som ville true NATO-landenes interesser og den europeiske stabiliteten. Den britiske statsministeren Tony Blair trakk frem flyktningeproblematikk, fare for spillover og europeisk stabilitet som tre av de viktigste faktorene bak den britiske deltakelsen (Davidson 2011: 78-79).

Geografisk nærhet medførte også at konflikten truet franske interesser, og den franske presidenten trakk frem regional stabilitet i Sørøst-Europa som den viktigste faktoren bak den

franske deltakelsen i intervensjonen. Frankrike hadde også samme frykt for spillover og immigrasjon (Davidson 2011: 87-88).

Fransk prestisje kan også ha vært en faktor, da Frankrike ønsket å utspille en rolle på den internasjonale og europeiske arenaen som et land av sentral betydning. Sånn sett utgjorde Kosovo en sjanse for Frankrike til å utvise lederskap og handlingskraft i møte med en geografisk nær konflikt som truet franske interesser. Samtidig hadde de ikke så mye valg, da det ville vært utenkelig for Frankrike å stå på sidelinjen mens Storbritannia og USA tok ansvar (Davidson 2011: 88-89).

Frankrikes ønske om en sterkere europeisk forsvars- og sikkerhetsintegrasjon gjennom Den europeiske union kan også ha medvirket. Det kan tenkes at Kosovo ble ansett som en mulighet til å vise at Europa var i stand til å løse et regionalt sikkerhetsproblem, og slik sett styrke mulighetene for en felles europeisk integrering av forsvar og sikkerhet (Davidson 2011: 88-89).

Som sine britiske allierte argumenterte amerikanerne med at Vesten hadde et moralsk ansvar for å gripe inn. Ovenfor sin egen befolkning påpekte Clintonadministrasjonen at dersom USA valgte å avstå fra å hjelpe Europa i møte med en trussel mot kontinentets sikkerhet, ville dette kunne sette amerikanske interesser i fare. Clinton påpekte viktigheten av felles sikkerhet for USA og Europa, samt USAs strategiske interesse i å bevare et stabilt og demokratisk Europa (Wheeler 2000: 266).

Russland og Kina var sterkt mot NATOs håndtering av konflikten og den påfølgende intervensjonen, og svært skeptiske til det de anså som alliansens selvutnevnte rolle som forsvarer av global fred og sikkerhet (Thakur 2011: 48). Prinsippene om suverenitet og ikke-innblanding var en sentral faktor bak deres motstand, da de anså disse prinsippene som det eneste av absolutt verdi i internasjonal politikk (Pharo 2000: 9). For Russland handlet konflikten også om kontinentets maktfordeling og risikoen for at NATO skulle styrke sin regionale dominans på russisk bekostning (Barth Eide 2000: 40).

5.1.3 Mulighet for suksess og militære utfordringer

NATO gjennomførte en ren luftoperasjon til tross for at den regjerende oppfatningen blant vestlige militære ledere i forkant av intervensjonen var at territorium måtte vinnes på bakken, og at bruk av luftmakt alene ikke var tilstrekkelig. Militære analytikere påpekte at intervensjonen kunne føre til direkte konfrontasjon med Beograd, noe som ville kreve en troverdig landstyrke i tillegg til luftvåpen. Dette var gjennomførbart, men den politiske viljen for en slik bakkestyrke var ikke mulig å oppdrive. En rekke NATO-medlemmer argumenterte istedenfor for at presise luftvåpen og effektiv identifisering av fiendtlige mål ville være tilstrekkelig. Tanken var at bombingene av serbiske mål skulle presse Milosovic til nedtrapping av konflikten, og tilbake til forhandlingsbordet på relativt kort tid (Barth Eide 2000: 47-48).

Operasjonen tok vesentlig lenger tid enn forventet, blant annet som følge av fraværet av bakkestyrker og at NATO feilberegnet Milosovic. NATOs evne til å ramme serbiske mål var i tillegg svakere enn forventet og preget av feilbombing og sivile tap (Barth Eide 2000: 47-48). Som følge av risikohensyn holdt NATOs fly stor høyde, noe som gikk ut over presisjonen i bombingene. 70 dager etter operasjonens iverksettelse var det jugoslaviske luftforsvaret fortsatt intakt (Robinson 1999: 677). Til tross for dette var operasjonen i siste instans effektiv ved at Milosovic innså at han på et eller annet tidspunkt ble nødt til å gi etter for NATOs krav (Pharo 2000: 19).

Det er to hovedforklaringer bak NATOs valg av luftvåpen som hovedstrategi i Kosovo. For det første betød fraværet av bakkestyrker mindre kostnad og risiko. Vestlige myndigheter fryktet at tap av egne soldater raskt ville svekke støtten til intervensjonen blant egen befolkning, og hensynet til nasjonal legitimitet stod sentralt og la stramme føringer på strategien (Wheeler 2000: 268). For det andre var NATOs ledere overbevist om at Milosovic ville legge ned våpnene og inngå i forhandlinger etter kort tid, noe som viste seg å være en feilvurdering. En annen feilvurdering som ble gjort var å ignorere risikomomentet ved at bombingene kunne medføre en opptrapping av serbiske angrep mot sivilbefolkningen, noe som senere viste seg å være tilfelle, da Milosovic som følge av intervensjonen ikke lenger hadde noe insentiv til å la være (ibid).

5.1.4 Media og offentlig opinion

I forkant av intervensjonen var mediedekningen av konflikten høy, men den bar ikke preg av en retorikk som la handlingspress på amerikanske myndigheter (Robinson 2000: 409).

Mediedekningen var ensidig og fokuset var på de serbiske styrkenes angrep mot den kosovoalbanske sivilbefolkningen. Mye fokus var rettet mot den såkalte «Operasjon Hestesko», som innebar at Serbia ville utdrive sivile kosovoalbaniere fra Kosovo. Spesielt i USA og Tyskland fremstilte media et svært ensidig bilde av konflikten og en anti-serbisk retorikk, og journalistikken var i stor grad basert på rapporter og informasjon fra NATO-landenes myndigheter. Mye av denne informasjonen skulle senere vise seg å være irrelevant, vag eller usann (Krieg 2013: 90).

Eksempler på rapportering uten rot i virkeligheten var blant annet at serbiske spesialstyrker hadde likvidert fire velkjente kosovoalbanske politikere, og at fotballstadioner hadde blitt omgjort til konsentrasjonsleirer (Thussu 2000: 346-348).

CNN og andre store medieselskaper la seg på linje med NATOs hovedargumentasjon – at jugoslaviske myndigheter hadde skapt en humanitær katastrofe i Kosovo som truet internasjonal fred og sikkerhet (Thussu 2000: 348). CNN fremstilte NATOs operasjon som humanitær, der USA og Vesten frigjorde sivilbefolkningen fra et diktatorisk styresett, og Thussu mener at CNNs dekning i stor grad bidro til å forme den globale oppfattelsen av konflikten (Thussu 2000: 346).

Dette viser hvor sentral media var gjennom sin vinkling av konflikten og som kilde til legitimitet. Media hadde altså en viss betydning, men var ikke avgjørende for selve intervensjonsspørsmålet, da vestlige myndigheter i utgangspunktet var innstilt på intervensjon, spesielt ettersom diplomatiske løsninger viste seg utilstrekkelige.

Majoriteten av den britiske befolkningen støttet landets deltakelse i Kosovo. I to individuelle undersøkelser støttet 55 prosent opp om britisk deltakelse, mens 27 prosent var mot. Lite tyder på at dette var en avgjørende faktor for den britiske regjeringen, da Tony Blair anses som en av initiativtakerne til intervensjonen (Davidson 2011: 80-81). Undersøkelser viste at 60 prosent av den franske befolkningen støttet operasjonen (ibid: 90). Gallupundersøkelser foretatt i USA i forkant av intervensjonen viser at 43 prosent av positive til intervensjon i

Kosovo, noe som representerer den laveste oppslutningen om en amerikansk intervensjon siden 1990¹.

5.1.5 Betydningen av regionale organisasjoner

NATO er en regional organisasjon, men den er spesiell ved at den først og fremst er en forsvarsorganisasjon. Dens betydning i denne casen er innlysende og på bakgrunn av dens rolle som hovedaktør for intervensjonen vil den ikke diskuteres under denne faktoren. Den europeiske unionen ville vært den mest nærliggende regionale organisasjonen for analyse, men den ble først delaktig i etterkant av intervensjonen og hadde ingen effekt på intervensjonsspørsmålet.

5.1.6 Oppsummering

Trusselen mot sivile i Kosovo ble ansett som høy og var viktig ved at den legitimerte intervensjonen som humanitær. Media utgjorde en viktig kilde til legitimitet, spesielt som følge av at NATO ikke hadde et eksplisitt mandat fra Sikkerhetsrådet. Begge faktorene var viktig i forbindelse med denne intervensjonen, men de kan ikke sies å ha vært avgjørende. Mest sannsynlig utgjorde hensyn til strategiske interesser hos land som Storbritannia, Frankrike og USA den viktigste faktoren, og det faktum at disse interessene sammenfalt med det moralske aspektet. Det overordnede målet om fred og stabilitet i Europa, hindre ytterligere de stabilisering av regionen, samt hensynet til NATOs troverdighet og internasjonale rolle, var sentrale årsaksforklaringer. I tillegg forelå det en forventning om god mulighet for suksess med lav risiko på relativt kort tid.

¹ U.S. Support for Action in Syria Is Low vs. Past Conflicts - <http://www.gallup.com/poll/164282/support-syria-action-lower-past-conflicts.aspx>

5.2 Darfur

Sudan ble selvstendig i 1956, men landet har kun opplevd elleve år med fred siden løsrivelsen fra Storbritannia. Darfur utgjør den vestlige delen av Sudan og er en etnisk sammensatt region, der majoriteten tilhører islam. Regionen består hovedsakelig av to folkegrupper, henholdsvis afrikanske jordbrukere og arabiske nomader (Hehir 2010: 242).

På 1970-tallet valgte sudanesiske myndigheter å fjerne de offentlige mekanismene for mekling mellom ulike stammer og folkegrupper, et system som tidligere hadde vært svært effektivt i å hindre konflikter om vann, land og mat i Darfur. Da tørke på slutten av 1970-tallet medførte en hardere kamp om disse ressursene, hadde ikke befolkningen noen effektiv institusjonell myndighet å gå til. For regioner som Darfur medførte dette frustrasjon og mangel på tilknytning til den nasjonale politikken. Som en konsekvens av dette ble de to opprørsgruppene Sudans frigjøringsbevegelse og Bevegelsen for rettferdighet og likhet dannet i 2001 (Hehir 2010: 242).

Konflikten i Darfur brøt ut i februar 2003 da disse to gruppene innledet angrep mot statlige militære installasjoner. Myndighetene slo tilbake med tunge våpen, og mange sivile mistet livet. For å slå ned på opprøret mobiliserte og finansierte Sudans myndigheter den arabiske militsgruppen Janjaweed, som fikk frie tøyler i regionen (De Waal 2007: 1040), og myndighetene gikk systematisk inn for etnisk rensing av Darfurs sivilbefolkning. Hovedstrategien til Khartoum var utdrivelse av sivile fra landsbyene, noe som resulterte i nedbrenninger av disse og drap på flere tusen sivile (Grono 2006: 624, Hehir 2010: 243).

I 2004 definerte FN konflikten i Darfur som den mest alvorlige humanitære krisen på globalt nivå (Williams og Bellamy 2005: 31). Verdens helseorganisasjon estimerte at mellom 240 og 440 mennesker mistet livet daglig (Hehir 2010: 243-244). Totalt sett mistet minst 250 000 mennesker livet i Darfur mellom 2003 og 2005, og over to millioner ble drevet på flukt. Etter 2005 sank konfliktnivået, men angrep mot sivilbefolkningen har vedvart (Bellamy og Wheeler 2011: 520).

FN og Sikkerhetsrådets respons på konflikten i Darfur har vært preget av passivitet og avmakt. Mangel på politisk vilje hos aktører som Storbritannia og Frankrike, amerikansk engasjement i Afghanistan og Irak, og amerikanske og kinesiske interesser i Sudan, var noen faktorer som bidro til at FN skjøv ansvaret over på Den afrikanske union. Dette resulterte i

den AU-ledete fredsoperasjonen African Union Mission in Sudan (AMIS), som ble startet opp i 2004. Hovedmålet var å overvåke våpenhvile mellom partene, men operasjonen viste seg raskt å være utilstrekkelig, og i desember 2004 konkluderte FNs generalsekretær Kofi Annan med at AMIS ikke fungerte (Hehir 2010: 244). Den generelle oppfatningen har vært at AMIS var en symbolsk fredsstyrke som ikke evnet å utøve effektiv beskyttelse av sivile i Darfur (Badescu og Bergholm 2009: 298).

5.2.1 Klar trussel mot sivile og diskusjon i Sikkerhetsrådet

Tidlig i 2004 kom den første anklagen om Sudans rolle i angrepene mot sivile i Darfur, da FNs koordinator for Sudan, Mukesh Kapila, anklaget myndighetene og Janjaweed for etnisk rensing. FNs kommisjon for menneskerettigheter uttalte at Sudan og Janjaweed var skyldige i brudd på de universelle menneskerettighetene og internasjonal humanitær lov, og at det forelå et utbredt terrorvelde i Darfur (Bellamy og Williams 2006: 149). I juli 2004 vedtok den amerikanske kongressen at regjeringen i Sudan var skyldig i folkemord (Weiss 2012: 60).

Mellom 2003 og 2005 mistet over 300 000 mennesker livet, der 90 prosent av ofrene var sivile. Ytterligere 130 000 mistet livet som følge av sult, sykdom eller isolasjon, og konflikten genererte over to millioner flyktninger (Weiss 2012: 60). På bakgrunn av dette kan man konkludere med at det har foreligget en klar trussel mot sivile i Darfur helt siden 2003, der fredsbevarende operasjoner som AMIS og UNAMID ikke har vært tilstrekkelige tiltak for effektiv beskyttelse av sivile, og konflikten er et klart eksempel på at faktoren klar trussel mot sivile har begrenset effekt.

Sikkerhetsrådets reaksjon på konflikten i Darfur har vært preget av tilbakeholdenhet og vektlegging av samtykke fra Sudan. Dette kom klart til syne allerede i resolusjon 1547 i 2004, som først og fremst omhandlet fredsavtalen (CPA) mellom Sudan og gruppen SPLM/A i forbindelse med den langvarige Nord-Sør konflikten i Sudan. På dette tidspunktet var land som Kina og Russland av den oppfatning at den humanitære situasjonen i Darfur ikke var alvorlig nok til å stille spørsmålstegn rundt Sudans ansvar ovenfor egen befolkning. Land som Pakistan understreket Sudans rettigheter som medlem av FN, derunder landets suverenitet og territorielle integritet. At flere medlemmer i Sikkerhetsrådet hadde dette fokuset er tydelig illustrert ved at resolusjonen hadde en egen passasje som understreket behovet for å respektere Sudans suverenitet og uavhengighet (Bellamy og Williams 2006: 150).

Det samme mønsteret ser man i resolusjon 1556, som karakteriserte konflikten som en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet, noe som i prinsippet åpnet for bruk av alle nødvendige midler i tråd med kapittel syv i FNs charter. USA og Storbritannia påpekte behovet for å beskytte sivile i Darfur, men at ansvaret lå hos Sudan, og at Den afrikanske union var best egnet til å assistere landet i denne prosessen. Sudans myndigheter fikk 30 dager på seg til å avvæpne Janjaweed og stoppe angrepene mot sivile (Hehir 2010: 243). Kina avsto fra stemmegivningen og mente at resolusjonen gikk for langt, mens russerne avfeide alt snakk om humanitær intervensjon. Både Kina og Russland anså det som uaktuelt å trosse Sudans rett til suverenitet og ikke-innblanding, og man forventet at disse landene ville blokkere enhver form for påtvungen ekstern intervensjon i Darfur. Samtidig var verken USA eller Storbritannia villige til å påta seg ansvaret for sivile i Darfur uten samtykke fra Sudan (Bellamy og Williams 2006: 151).

Den 2. september 2004 rapporterte FNs spesialrepresentant for Sudan, Jan Pronk, at myndighetene ikke hadde imøtekommet kravet om avvæpning av Janjaweed. Han stilte seg likevel bak landene i Sikkerhetsrådet som frarådet ytterligere sanksjoner mot Sudan, deriblant Pakistan, Russland og Kina. FNs representant for internt fordrevne personer, Francis Deng, la seg på samme linje og understreket at hovedansvaret for beskyttelse av sivile lå hos Sudan. Deng vektla myndighetenes vilje til samarbeid med Den afrikanske union gjennom AMIS, og fryktet at ytterligere ekstern innblanding eller sanksjonering ville svekke denne viljen. Deng anså økt tilstedeværelse i regionen i regi av AU, samt ytterligere samarbeid med regjeringen i Khartoum, som det beste alternativet for å løse konflikten (Bellamy og Williams 2006: 152).

Resolusjon 1564 resulterte kun i gjentakelser av kravene fra resolusjon 1556, til tross for amerikansk pådriv. I tillegg ble det opprettet en undersøkelseskommissjon og vedtatt å utvide Den afrikanske unionens engasjement i regionen. Russland og Kina gjentok sin argumentasjon, og verken Storbritannia eller USA argumenterte for at vestlige aktører skulle påta seg ansvaret for å beskytte sivile i Darfur (Bellamy og Williams 2006: 154).

I mars 2005 ble resolusjon 1593 vedtatt, som refererte situasjonen i Darfur til Den internasjonale straffedomstolen. Her avsto USA fra å stemme, på bakgrunn av deres motstand mot domstolens generelle trussel mot suverenitetsprinsippet. Amerikanerne valgte å avstå fremfor å nedlegge veto som følge av behovet for en samlet respons på situasjonen i Darfur. Refereringen til Straffedomstolen var det eneste vedtaket Sikkerhetsrådet kunne bli enige om,

og amerikanerne anså dette som et bedre alternativ enn ytterligere passivitet eller unilateral handling (Bellamy og Williams 2006: 155).

I mai 2006 ble fredsavtalen i Darfur (DPA) inngått mellom Sudans regjering og enkelte opprørsgrupper, men den medførte ingen endring og konflikten fortsatte. Som nevnt begynte stadig flere internasjonale aktører å anse AMIS som mislykket, deriblant Den europeiske union. På bakgrunn av fredsavtalen mente USA at FN burde overta ansvaret for operasjonen. Den 31. august 2006 vedtok Sikkerhetsrådet resolusjon 1706, som fremsatte ønske om at FN overtok ansvaret for fredsbevaringen hvis Sudan gav sitt samtykke, men Sudan avslo tilbudet på bakgrunn av en frykt for gjentakelse av intervensjonen i Irak (Badescu og Bergholm 2009: 300).

Kompromisset kom i november 2006, da Kina og USA ble enige om opprettelsen av en hybrid fredsstyrke mellom FN og AU, noe Sudan godtok. Dette resulterte i African Union/United Nations Hybrid Operation in Darfur (UNAMID), som ble autorisert av Sikkerhetsrådet den 31. juli 2007. Operasjonens formål skulle være å implementere og overvåke fredsavtalen fra 2006, og ble iverksatt i desember. Operasjonen var ikke spesielt effektiv, og et år senere var befolkningen i Darfur i ferd med å miste troen på det internasjonale samfunnets evne og vilje til å hjelpe. Fredsavtalen kollapset mot slutten av 2010 (Badescu og Bergholm 2009: 301).

5.2.2 Nasjonale interesser

Sudans er rik på naturressurser, først og fremst olje. Som følge av økonomiske sanksjoner fra 1997 har amerikanske oljeselskaper ingen handelsavtaler med Sudan. Det er derfor vanskelig å spore amerikanske økonomiske interesser, selv om USA lenge har ansett landet som en fremtidig oljekilde. I tillegg innebærer oljen at en intervensjon i Darfur lett vil bli gjenstand for beskyldninger om vestlig imperialisme, spesielt etter intervensjonen i Irak i 2003 (Bellamy og Williams 2005: 35-37).

Sudan var tidligere kjent som en frihavn for terrorister, men etter angrepene mot USA i 2001 og den påfølgende krigen mot terror, innledet amerikanerne et informasjons- og etterretningssamarbeid med landet. En intervensjon i Darfur ville satt dette samarbeidet på spill, samtidig som at det var en overhengende risiko for at Sudan kunne returnere til rollen som en frihavn for terrorgrupper (Bellamy og Williams 2005: 38). Den internasjonale

responsen i Darfur må også sees i sammenheng med den langvarige konflikten mellom Sudans arabiske nord og afrikanske sør, den såkalte Nord-Sør konflikten, som har pågått siden 1983. I 2005 inngikk partene den skjøre fredsavtalen 'The Comprehensive Peace Agreement' (Hehir 2010: 242). Internasjonale aktører som USA og Storbritannia har vært dypt engasjert i dette arbeidet, og en tvungen humanitær intervensjon i Darfur ville mest sannsynlig sabotert dette fredsarbeidet. Det er nok riktig å anta at dette har spilt inn og påvirket amerikanske og britiske holdninger for spørsmålet om intervensjon i Darfur. Disse faktorene tyder på at amerikanske interesser har vært best tjent med ikke-intervensjon i Darfur.

Kina hadde investert store summer i Sudans oljemarked, der China National Petroleum Corporation var den største investoren i Sudans nasjonale oljeselskap. I 2005 importerte Kina nesten halvparten av Sudans totale oljeproduksjon (Holslag 2008: 71). Kinas interesser ville derfor vært best tjent ved at forholdet til Khartoum og stabiliteten i Sudan bestod.

For Russland har Sudan utgjort et viktig marked for våpeneksport siden 1990-tallet. (Bukkvoll 2011: 26). En intervensjon i Darfur uten ville satt nedbetalingen av disse våpnene i fare, og det forelå derfor en viss russisk økonomisk interesse i landet.

Rent strategisk var ikke regionen viktig for russerne. Viktigere var den generelle russiske skepsisen til FN-autoriserte intervensjoner i interne konflikter og humanitære kriser. Prinsippene om suverenitet og ikke-innblanding er av nasjonal interesse for Russland, som frykter at hyppigere forekomster av humanitære intervensjoner vil åpne for vestlig innblanding i russiske nærområder (Grono 2006: 628). Det var derfor ikke overraskende at russerne motsatte seg alt fra sanksjonering til sterkere virkemidler ovenfor Sudan, og russiske interesser ville være best tjent med at eksterne aktører holdt seg utenfor.

5.2.3 Mulighet for suksess og militære utfordringer

Mange mente at humanitær intervensjon i Darfur ikke ville være feil løsning på konflikten, og at muligheten for suksess ville være liten. Francis Deng argumenterte som nevnt mot intervensjon, først og fremst fordi dette ville provosere Janjaweed og myndighetene til ytterligere angrep mot sivile, samtidig som det ville sette fredsprosessen mellom nord og sør i fare (Heinze 2007: 380). I tillegg hadde USA, Storbritannia og NATO strukket sin militære kapasitet gjennom operasjonene i Afghanistan og Irak (Williams og Bellamy 2012), og som følge av disse intervensjonene forelå også som nevnt en høy legitimitetsrisiko (Heinze 2007: 378).

Landets geografi talte også mot intervensjon. Sudan er Afrikas største land, og kombinasjonen av et slikt areal og en dårlig infrastruktur innebærer logistiske utfordringer som ville svekket mulighetene for en vellykket militær operasjon (Hehir 2010: 246). Robert Pape (2011) har også trukket frem ulendt terreng og fravær av kyst som utfordringer, og at en tilsvarende operasjon til den i Libya ville vært vanskelig i Darfur, først og fremst fordi bruk av marinefartøyer ikke ville vært mulig².

Andre har avfeid disse argumentene og påpekt at en effektiv humanitær intervensjon ville vært mulig. Alexander Bellamy (2010) mener at en kombinasjon av luftvåpen og lett infanteri hadde vært tilstrekkelig for effektiv beskyttelse av sivile, samtidig som at det ville sikret tilgang for humanitære hjelpeorganisasjoner. Det amerikanske nasjonale forsvarsuniversitetet støtter dette synspunktet gjennom sine rapporter, der de har funnet grunnlag til å hevde at en vellykket intervensjon i Darfur ville vært mulig ved hjelp av afrikanske styrker og vestlige luftstyrker (Hehir 2010: 251).

Mest sannsynlig ville en intervensjon uten samtykke møtt kraftig motstand fra Khartoum, og en ren luftoperasjon kunne medført eskalering av angrepene mot sivile. En kombinasjon av bakke- og luftstyrker ville vært mest effektivt med tanke på beskyttelse av sivile, men dette innebærer en risiko som vestlige land generelt ikke er villige til å ta, og er som regel utelukket på bakgrunn av politisk forhold. Dette antyder at kostnadene og utfordringene forbundet med intervensjon i Darfur var kalkulert som høye, samtidig som fordelene ble ansett som minimale (Hehir 2010: 250-251).

² Why Libya is different from Darfur - <http://www.pri.org/stories/2011-04-05/why-libya-different-darfur>

5.2.4 Media og offentlig opinion

Jeg har valgt å fokusere på mediedekningen og den offentlige opinionen i USA, da denne staten har utvist størst vilje av de faste medlemmene i Sikkerhetsrådet til handling i Darfur.

Konflikten fikk bred mediedekning allerede i 2004 og The New York Times var spesielt aktive, og publiserte tidlig en rekke artikler vedrørende Darfur. Dette genererte aktivitet hos en rekke nasjonale grupper og aktører, noe som la et visst press på amerikanske myndigheter (Straus 2005: 128). Blant disse gruppene var The Congressional Black Caucus Foundation som arbeider for å bedre den sosioøkonomiske situasjonen til afroamerikanerne, som fremsatte krav til FN og amerikanske myndigheter om å påta seg ansvar i Darfur (Totten og Markusen 2005: 280). Kort tid etter karakteriserte den amerikanske kongressen situasjonen i Darfur som et folkemord, og påkalte regjeringen å vurdere uni- eller multilateral intervensjon i regionen. I en tale til FNs generalforsamling få uker senere uttalte også daværende president, George W. Bush, at folkemord fant sted i Darfur. Dette var første gang at både den amerikanske kongressen og presidenten deklarte folkemord i en pågående konflikt (Straus 2005: 129-130).

En rekke ikke-governmentale organisasjoner slik som Amnesty, Human Rights Watch og the International Crisis Group presset alle på for sterkere tiltak i Darfur. SaveDarfur består av 162 ikke-governmentale og lokale organisasjoner som har frontet Darfursaken i USA, og samlet i 2006 inn over en million underskrifter fra amerikanere som ønsket igangsetting av en omfattende militæroperasjon i Darfur (Hehir 2010: 254).

I 2005 foretok The Program on International Policy Attitudes (PIPA) undersøkelser av et representativt utvalg av den amerikanske befolkningen, der 61 prosent mente at FN burde tillate militære virkemidler for å beskytte sivile i Darfur, mens 54 prosent mente at USA burde bidra i en multilateral operasjon³. Disse funnene stemmer godt overens med andre undersøkelser. International Crisis Group fant for eksempel at 84 prosent av den amerikanske befolkningen mente at USA burde intervenere i Darfur, men utelukket bakkestyrker.

Opprettelse av en flyforbudssone var å foretrekke, hele 80 prosent støttet en slik løsning⁴.

Dette er en klar pekepinn på at flertallet av amerikanere var positive til militært engasjement, forutsatt at det var forankret i et mandat fra FN. Man ser at mediene fungerte som

³ www.worldpublicopinion.org

⁴ www.crisisgroup.org

agendasetter og bidro til å forme et miljø der nasjonale organisasjoner og grupper mobiliserte for beskyttelse av sivile. Det kan også tenkes at mediene bidro til at amerikanske myndigheter iverksatte undersøkelser av situasjonen i Darfur, noe som senere resulterte i uttalelser om folkemord. Samtidig antyder dette at engasjement og støtte blant egen befolkning ikke nødvendigvis spiller noen vesentlig rolle for spørsmålet om humanitær intervensjon, og at medias påvirkningskraft på nasjonale myndigheter er begrenset.

5.2.5 Betydningen av regionale organisasjoner

Den afrikanske union har vært sentral i Darfur gjennom AMIS og UNAMID. Andre aktørers manglende evne eller vilje til å involvere seg, slik som FN og NATO, innebar at organisasjonen så muligheten til å utvise styrke og engasjement til konfliktløsning på sitt eget kontinent. Likevel har effekten av disse operasjonene vært begrenset, og de har som kjent vært rene fredsbevarende operasjoner, ikke humanitære intervensjoner. Organisasjonen har hele tiden vært klare på kravet om samtykke fra Sudans regjering og understreket statens rett til suverenitet og ikke-innblanding, noe som har vanskeliggjort effektiv beskyttelse av sivile i Darfur (Bellamy og Williams 2005: 35).

Den arabiske ligaen har inntatt et tilsvarende ståsted og ment at myndighetene i Sudan ikke var involvert i angrepene på sivile i Darfur. De har uttrykt støtte til Sudans myndigheter, fordømt anklagelsene om folkemord og understreket behovet for å gi myndighetene tid til å rydde opp (Bellamy og Williams 2005: 43).

Som en konsekvens av deres ønsker har ikke regionale organisasjoner bidratt til å sette humanitær intervensjon på dagsorden i Sikkerhetsrådet. Dermed har et viktig pressmiddel for handling falt bort, samtidig som en eventuell intervensjon ville manglet en viktig kilde til legitimitet. Organisasjonenes ståsted svekket også sjansene for at stater som ikke ønsket ytterligere tiltak i Darfur mistet ansikt, da de kunne henvise til de to mektigste regionale organisasjonene (Williams og Bellamy 2005: 35). Både Kina og Russland har brukt dette i sin argumentasjon i Sikkerhetsrådet, og man ser hvordan regionale organisasjoner er en viktig faktor for spørsmålet om humanitær intervensjon, enten det er som agendasetter, pressmiddel, kilde til legitimitet eller skalkeskjul for nasjonale motiver. I dette tilfellet sammenfalt de relevante regionale organisasjonenes holdning til konflikten med majoriteten av Sikkerhetsrådets medlemmer.

5.2.6 Oppsummering

Det har aldri vært noen tvil om at det har foreligget en klar trussel mot sivile i Darfur. Likevel har ingen intervensjon funnet sted, og en viktig årsak til dette har vært hensyn til nasjonale interesser. Amerikanerne var opptatt med Irak og Afghanistan samtidig som det ville vært risikabelt å intervenere uten samtykke fra Sudan, da USAs anseelse i den muslimske og afrikanske verden var lav på dette tidspunktet. Sudan var også en viktig samarbeidspartner i krigen mot terror, og amerikanske interesser ville være best tjent ved å unngå intervensjon i Darfur. Det forelå også en prioritering av fredsavtalen mellom nord og sør. Kina og Russland hadde visse økonomiske interesser i Sudan, men disse var av mindre betydning. Viktigere var hensynet til de tradisjonelle prinsippene om suverenitet og ikke-innblanding.

Det var utbredt enighet om at en intervensjon risikerte å forverre situasjonen, og muligheten for suksess med lav risiko ble ansett som liten, samtidig som USA og NATO hadde strukket sin militære kapasitet gjennom operasjonene i Afghanistan og Irak.

Medias dekning av konflikten var bred og genererte engasjement, spesielt i den amerikanske befolkningen, der rundt 80 prosent har vært positive til opprettelse av en flyforbudssone. Media utgjorde en viktig faktor for opplysning og agendasetting, men viser seg å ha begrenset påvirkning på intervensjonsspørsmålet.

Både Den arabiske liga og Den afrikanske union var klare på krav om samtykke fra Sudans regjering ved enhver form for innblanding. Begge var negative til tvungen ekstern intervensjon, noe Kina og Russland vektla i sin argumentasjon. Dette gjenspeiler betydningen av regionale organisasjoner for spørsmålet om humanitær intervensjon, enten det er som agendasetter, pressmiddel eller kilde til legitimitet.

Analysen indikerer at hensyn til nasjonale interesser, mulighet for suksess og regionale organisasjoner har størst forklaringskraft for hvorfor en humanitær intervensjon ikke har funnet sted i Darfur.

5.3 Libya

Uroen som oppstod i Libya i februar 2011 må sees i sammenheng med demonstrasjoner mot myndigheter i en rekke arabiske land slik som Tunisia, Bahrain og Egypt. Disse startet i 2010 og har senere blitt kjent som den arabiske våren. Uroen i Libya startet som fredelige demonstrasjoner mot det sittende libyske regimet, på bakgrunn av et folkelig ønske om politisk innflytelse og bedre levevilkår. Landets myndigheter responderte med voldelige virkemidler og slo hardt ned på demonstrasjonene (Themner og Wallensteen 2012: 568). Regimets harde linje medførte at situasjonen eskalerte og demonstrasjonene gikk raskt fra å være fredelige til å bli voldelige med omfattende sivile tap (Glanville 2012: 9).

Gaddafi fremsatte direkte trusler mot befolkningen der han oppfordret sine tilhengere til å eliminere ”skadedyrene” som protesterte mot hans regime, og at hæren skulle gå hus til hus og eliminere de som truet landets samhold. Denne krasse språkbruken gav assosiasjoner til 1990-tallets konflikter på Balkan (Glanville 2012: 9).

Sikkerhetsrådets første reaksjon på situasjonen kom den 26. februar 2011 i form av resolusjon 1970. Resolusjonen innebar fordømmelser av de systematiske og omfattende angrepene mot sivile, og økonomiske sanksjoner mot libyske myndigheter (Williams og Bellamy 2012: 276). Dette hjalp ikke på situasjonen, og mot slutten av mars 2011 ble opprørsgruppens hovedkvarter i Benghazi utpekt som mål for regimets styrker. På bakgrunn av Gaddafis klare trusler fryktet man på internasjonalt nivå at dette kunne bli en massakre.

En rekke hendelser medførte at FN autoriserte bruk av alle nødvendige midler for å beskytte sivile i Libya. Det nasjonale overgangsrådet påberopte seg rollen som Libyas øverste representant, og henvendte seg til Sikkerhetsrådet om hjelp til å beskytte sivile fra det libyske regimet. De fikk støtte fra Golfrådet og Organisasjonen for islamsk samarbeid, som fordømte regimets forbrytelser mot sivile og fremsatte ønsker om opprettelse av flyforbudssone. To dager senere uttalte Golfrådet at Gaddafi og hans regime hadde mistet all legitimitet, og ba Den arabiske liga om å innlede kontakt med Det nasjonale overgangsrådet. Frankrike, Storbritannia og EU fulgte etter og inngikk dialog med rådet samme dag. Vendepunktet kom den 12. mars 2011, da Den arabiske liga fratok Gaddafi og hans regime all legitimitet, og henvendte seg til FNs sikkerhetsråd med ønske om opprettelse av en flyforbudssone for å beskytte sivile (Williams og Bellamy 2012: 277-278). Organisasjonens klare holdning ville utgjøre en viktig kilde til legitimitet, og ser ut til å vært en utslagsgivende faktor for

amerikanerne. President Barack Obama skal ha latt seg overbevise om å intervensere av sine rådgivere Hillary Clinton og Samantha Power under et møte i Det hvite hus den 15. mars 2011 (Williams og Bellamy 2012: 277-278).

Den 17. mars 2011 vedtok Sikkerhetsrådet resolusjon 1973, som i tråd med kapittel syv i FNs charter autoriserte bruk av alle nødvendige midler for å beskytte sivile i Libya. Dette resulterte i opprettelsen av en flyforbudssone over Libya, der NATO gikk inn med luftstyrker og angrep libyske regjeringsmål. Operasjon Unified Protector ble iverksatt den 23. mars 2011 og pågikk frem til Gaddafis død den 20. oktober samme år (Williams og Bellamy 2012: 276).

5.3.1 Klar trussel mot sivile og diskusjon i Sikkerhetsrådet

Flere aktører i FN var tidlig ute og advarte om den alvorlige situasjonen i Libya, og en rekke uavhengige menneskerettighetsanalytikere fremhevet myndighetenes delaktighet i brudd på de universelle menneskerettighetene og likvidering av egen befolkning⁵. Navi Pillay, FNs menneskerettskommissær, understreket i februar den omfattende trusselen mot sivile, og deres behov for beskyttelse fra regimets voldsutøvelse. Hun påpekte at regimets angrep mot sivilbefolkningen potensielt kunne kvalifisere som forbrytelser mot menneskeheten. FNs spesialrådgiver for folkemord understreket Libyas ansvar for å beskytte egen sivilbefolkning, og oppfordret libyske myndigheter om å ta ansvar (Bellamy og Williams 2012: 276).

Gaddafi tok tidlig i bruk tunge våpen mot demonstrantene og utenlandske journalister i Tripoli rapporterte om en hovedstad preget av snikskyttere og angrep mot ubevæpnede sivile (Buckley 2012: 84). Gaddafis eksplisitte trusler mot opprørere og sivile levnet ingen tvil om at situasjonen var prekær. Allerede i februar 2011 estimerte italienske myndigheter sivile tap til ca. 1000, mens Verdens helseorganisasjon meldte at flere enn 2000 hadde mistet livet som følge av regimets voldsutøvelse. I mars estimerte FNs flyktningeagentur at konflikten hadde generert over 300 000 flyktninger (Pape 2012: 62-64).

Uformelle kilder i den amerikanske administrasjonen hevdet at mer enn 100 000 personer stod i fare for å miste livet, enten som følge av direkte angrep eller av mangel på mat og elektrisitet. En rekke aktører, deriblant Frankrike, Storbritannia, EU og FNs generalsekretær, påpekte allerede på dette tidspunktet situasjonens alvor som truet tusenvis av sivile. Det forelå

⁵ -Libya attacks may be crimes against humanity: U.N. <http://www.reuters.com/article/2011/02/22/us-libya-protests-rights-idUSTRE71L4Z020110222>

en spesifikk frykt for at Benghazi, som hadde et innbyggertall på rundt 700 000, skulle ende i et blodbad (Pape 2012: 64).

På bakgrunn av dette må man konkludere med at det forelå en klar og omfattende trussel mot sivile i Libya allerede i februar 2011. Antakeligvis veiet likevel trusselen om hva som potensielt kunne skje, først og fremst i Benghazi, tyngst for den internasjonale responsen.

Sikkerhetsrådets første reaksjon kom den 26. februar 2011 i form av resolusjon 1970. Resolusjonen innebar fordømmelse av de systematiske og omfattende angrepene mot sivile, og henviste til Den afrikanske unionens og Den arabiske ligaens uttalelser. Det ble fremstilt krav om at volden måtte opphøre umiddelbart, økonomiske sanksjoner mot regimet og konflikten ble referert til Den internasjonale straffedomstolen (Williams og Bellamy 2012: 276).

Resolusjonen førte ikke frem og mange begynte å tvile på om diplomatiske virkemidler ville være tilstrekkelig (Williams og Bellamy 2012: 278). Samtidig hadde sentrale medlemmer i Sikkerhetsrådet utelukket hardere vedtak mot det libyske regimet. Russland hadde fremhevet diplomati som den eneste og beste løsningen på konflikten, og at militære virkemidler kun ville forverre situasjonen. Kina og India var av samme oppfatning (Bellamy og Williams 2011: 840).

I midten av mars var diskusjonene i Sikkerhetsrådet preget av den overhengende trusselen mot Benghazi og de regionale organisasjonenes holdning. Den 17. mars 2011 ble resolusjon 1973 vedtatt med et flertall på ti av femten stemmer, der Brasil, India, Kina, Russland og Tyskland avsto fra stemmegivningen (RUSI Interim Libya Campaign Report 2011: 4).

Storbritannia, Frankrike og USA var alle delaktige i forarbeidet med resolusjonsutkastet. Frankrikes argumentasjon var at angrepene mot sivile i Libya kunne kvalifisere som forbrytelser mot menneskeheten, og at det libyske regimet ikke hadde imøtekommet kravene i resolusjon 1970. Landet henviste til Den arabiske ligaens ståsted og understreket at det forelå et kritisk behov for rask og effektiv handling for å beskytte sivile (S/PV.6498: 3).

Storbritannia benyttet tilsvarende argumenter og henviste til Gaddafis manglende respons på tidligere krav og Den arabiske ligaens ønske om flyforbudssone, samtidig som de understreket den overhengende faren for omfattende sivile tap i Benghazi på bakgrunn av Gaddafis eksplisitte trusler (S/PV.6498: 4).

Amerikanernes representant i Sikkerhetsrådet, Samantha Rice, understreket at hovedmotivet bak resolusjonen var beskyttelse av sivile. Argumentasjonsrekken var ellers den samme som de to øvrige, med henvisninger til regionale organisasjoner, tidligere resolusjoner og vedvarende voldsbruk mot sivile i Libya (S/PV.6498: 5). Som nevnt ser det ut til at Den arabiske ligaens klare holdning utgjorde et vendepunkt for amerikanerne, da dette ville sikre regional legitimitet for en intervensjon.

Russland aksepterte at voldsutøvelsen mot sivile var uakseptabel og måtte opphøre umiddelbart, samtidig som de henviste til Den arabiske ligaens ønske om flyforbudssone. Landet var derimot av den oppfattelse at militære virkemidler ikke var det beste virkemiddelet. Russland mente at resolusjon 1973 var utilstrekkelig og preget av en rekke usikre elementer, slik som hvordan flyforbudssonen skulle utøves og rammebetingelser de militære virkemidlene. De fryktet at resolusjonen skulle åpne for en omfattende militær intervensjon som kunne medføre en ytterligere de stabilisering av regionen. Russland støttet derfor ikke resolusjonen, men unnlot å bruke sin vetorett som følge av respekt for humanitære verdier og prinsippet om beskyttelse av sivile (S/PV. 6498: 8).

Kina uttrykte stor bekymring for situasjonen i Libya og gav sin støtte til at FN responderte, så lenge responsen var i tråd med FNs charter og internasjonale normer. Libyas rett til suverenitet ble understreket, og Kinas tradisjonelle motstand mot maktbruk i internasjonale relasjoner ble vektlagt. Kina avsto fra stemmegivningen av hensyn til konflikten spesielle omstendigheter og de regionale organisasjonenes ståsted (S/PV.6498: 10).

Man ser hvordan henvisningen til regionale organisasjoner var et gjennomgående element både for diskusjonen og argumentasjonen i Sikkerhetsrådet. Alle henviste til Den arabiske ligaens ønske om flyforbudssone i Libya. Både Kina og Russland var skeptiske til utkastet, særlig med tanke på uklarhet rundt de militære rammebetingelsene. Likevel valgte ingen av landene å blokkere resolusjonen. Det kan tenkes at den klare oppfordringen om flyforbudssone fra regionale aktører gjorde det vanskelig for Russland og Kina å blokkere et tiltak som hadde bred støtte både i Sikkerhetsrådet og i regionen. Dette antyder at den brede regionale ryggdekningen utgjorde en sentral faktor som brakte humanitær intervensjon på agendaen.

5.3.2 Nasjonale interesser

Libya var i utgangspunktet ikke av strategisk interesse for Storbritannia. Liam Fox, landets daværende forsvarsminister, så ingen britisk fordel av en intervensjon i Libya. Hans hovedargument var at dette ville være av minimal nasjonal interesse og at ville være vanskelig å forutsi utfallet av operasjonen (RUSI report 2012: 8). Til tross for dette ble immigrasjon, økonomiske interesser og terrorfrykt utpekt som tre sentrale motiver bak den britiske deltakelsen. Statsminister David Cameron trakk spesielt frem faren for masseimmigrasjon fra Nord-Afrika til Europa og Afrikas betydning for europeisk antiterrorovervåkning og energitilførsel. På spørsmål om hvorfor Storbritannia valgte å intervensjonere i Libya fremfor i andre tilsvarende konflikter, svarte Cameron at valget var tatt på bakgrunn av moralske hensyn og nasjonale interesser (Davidson 2013: 323-324).

I forkant av Libya hadde Frankrikes holdning til Den arabiske våren vært passiv og den tidligere utenriksministeren i Frankrike, Michelle Alliot-Marie, hadde gått av som følge av beskyldninger om personlige motiver i forbindelse med Tunisias avtroppende regjering. Frankrikes innflytelse i Afrika hadde også fått seg en knekk som følge av landets manglende respons på uroen i Egypt i 2011. Nord-Afrika er sentral for fransk økonomi og sikkerhet, og franskmennene hadde derfor behov for å gjenopprette sin innflytelse i regionen (RUSI report 2012: 17). Det forelå også bekymring for at konflikten skulle generere masseimmigrasjon og de stabilisering av regionen (Davidson 2013: 316).

Til tross for dette var kanskje den franske prestisjen viktigst. Det faktum at USA satt lenge på gjerdet og avventet gjorde at Frankrike kunne ta styringen og dermed styrke sitt regionale og internasjonale renommé. Den franske regjeringen ble videre påvirket av nasjonale aktører som den respekterte franske filosofen Bernhard-Henry Lévy, som angivelig skal ha ringt presidenten fra Benghazi. Lévy vektla at det franske flagget var å se flere steder i byen, og at et slag i Benghazi ville farge trikoloren rød. Dette bildet sies å ha gjort sterkt inntrykk på president Nicolas Sarkozy (Davidson 2013: 317). Dette kan tolkes som at en humanitær intervensjon med Frankrike i førersetet ville være av nasjonale interesse (RUSI report 2012: 18).

Den arabiske våren kom svært ubeleilig for den amerikanske regjeringen, som hadde fokus rettet mot Asia og Kina. Et sentralt utenrikspolitisk mål for Obama hadde vært å redusere den amerikanske tilstedeværelsen i Midtøsten og med det bildet av amerikansk maktsvekkelse ved

å fokusere på stormaktspolitikk fremfor nasjonsbygging og humanitære intervensjoner (Restad 2011: 696).

For USA var Libya av minimal strategisk og økonomisk interesse (Restad 2011, Ramoin 2013), og det kan tenkes at den regionale støtten var mer avgjørende. Det er lite som tilsier at amerikanerne deltok som følge av interessebaserte hensyn, noe som også kan forklare hvorfor landet avventet situasjonen såpass lenge.

Russland hadde heller ikke sentrale interesser forbundet med Libya, og landet var ikke viktig for den russiske innflytelsen i regionen. De fryktet likevel at radikale islamister skulle komme til makten i Libya, og at uroen og den revolusjonære tankegangen skulle spre seg til russiske nærområder (Katz 2011: 6). Russlands økonomiske interesser var heller ikke truet da konflikten medførte en økning i olje- og gasspriser, noe som gavnet den russiske energisektoren (Dannreuther 2011: 3).

Russlands holdning kan også kobles til landets bilaterale forhold med USA, som under Obama hadde vært på bedringens vei, blant annet gjennom samarbeid om Irans atomvåpenprogram og russisk involvering i Afghanistan. I forbindelse med Libya hadde amerikanerne lent seg på Sikkerhetsrådet og signalisert et ønske om å gå bort fra Bush sin utenrikspolitiske unilaterale linje. Libya utgjorde derfor et strategisk dilemma for Russland, som risikerte å tape ansikt dersom de stoppet resolusjon 1973, som hadde bred forankring både i Sikkerhetsrådet og hos regionale aktører. Et veto ville også forverre det bilaterale forholdet til amerikanerne (Dannreuther 2011: 3). Fraværet av russiske kjerneinteresser, Gaddafis upopularitet både i Kreml og i den arabiske verden, samt det bilaterale forholdet, kan ha bidratt til at Russland lot resolusjon 1973 passere, til tross for landets aversjon mot vestlig intervensjonisme og demokratispredning⁶.

Kina bedrev oljehandel med Libya, men det utgjorde mindre enn fem prosent av Kinas totale oljeimport. Landet hadde en rekke handelsavtaler og prosjekter i Libya, slik som utbygging av infrastruktur. Kina hadde altså visse økonomiske interesser, men Libya var ikke blant Kinas viktigste handelspartnere i regionen⁷. Viktigere var kanskje Kinas interesse av å opprettholde et godt forhold til land i Midtøsten og Afrika på bakgrunn av politiske motiv. Dette kan delvis

⁶ Trenin 2011: Moscow's Careful Stance On Libya, <http://carnegieeurope.eu/publications/?fa=43330>

⁷ Chinas Libya problem - <http://thedi diplomat.com/china-power/china%E2%80%99s-libya-problem/>

forklare at kineserne ikke stoppet resolusjonen, men viktigere var nok fraværet av sentrale interesser og de regionale organisasjonenes klare holdning (Hehir 2013: 153).

Dette tyder på at intervensjonen i liten grad kan spores til interessebaserte hensyn hos stormaktene. Kanskje var nettopp fraværet av slike interesser en viktig faktor som gjorde intervensjonen mulig, men som også medførte høy politisk risiko (RUSI report 2012: 11).

5.3.3 Mulighet for suksess og militære utfordringer

Trusselen mot den libyske befolkningen stammet hovedsakelig fra myndighetenes evne til å angripe store befolkningsentra direkte, enten ved bruk av tunge våpen eller ved isolasjon. Franske myndigheter mente at luftstyrker utgjorde den største forskjellen mellom det libyske regimet og opprørerne, og at en luftoperasjon derfor ville være tilstrekkelig for effektiv beskyttelse av sivile (Davidson 2013: 317).

Robert A. Pape (2012) anså muligheten for suksess i Libya som stor, med lav risiko og få militære utfordringer. Han trakk frem geografi, avhoppere fra den libyske hæren, myndighetenes tap av støtte hos lokale aktører og myndighetens tap av kontroll over store deler av territoriet som de viktigste faktorene (Pape 2012: 65).

Majoriteten av den libyske befolkningen befant seg i byer langs Middelhavskysten som var bundet sammen av en hovedvei. Når store deler av befolkningen beveget seg bort fra denne linjen, ville det være vanskeligere for myndighetene å opprettholde kontroll. Samtidig ville militære styrker bli mer utsatt når de beveget seg bort fra linjen og inn i åpent ørkenterreng. At befolkningsentra lå nær kysten muliggjorde effektiv bruk av luftstyrker, enten ved hjelp av hangarskip eller nærliggende militære baser i Sør-Europa. I tillegg var det libyske regimets antiluftvåpen utdatert, noe som ville redusere trusselen mot NATOs luftstyrker (Pape 2012: 65).

En rekke statlige aktører, deriblant ministre, diplomater og offiserer, trakk seg fra sine verv tidlig i konflikten, og mange gikk over til opprørernes side. Dette svekket regimets militære kapasitet (Pape 2012: 65). I mars 2011 var antallet lojale regjeringsstyrker ca. 8000 og antall militære kjøretøy et sted mellom 100 og 1000. Dette var lite i forhold til landets store areal og man antok at regimet ikke ville ha kapasitet til å kontrollere alle byene (Pape 2012: 66).

Disse faktorene tilsa at risikoen mot vestlige luftstyrker ville være minimal, de militære målene konsentrert og lett identifiserbare, og at NATO kunne benytte seg av hangarskip og nærliggende europeiske militærbaser. Dette var gode forutsetninger for suksess, noe Operasjon Unified Protector i stor grad ble, til tross for vanskeligheter i forbindelse med koordinasjon og kommandostruktur. Bruken av luft- og marinestyrker kombinert med presisjonsvåpen gjorde at regimets styrker raskt ble svekket, og operasjonen hadde lav grad av feilbombing og sivile tap (RUSI 2011 report: 10-13).

5.3.4 Media og offentlig opinion

Det har vært vanskelig å oppdrive troverdige kilder av medias rolle i forbindelse med konflikten. Alan J. Kupermans (2013) betraktninger er likevel av interesse. Han mener at vestlige medier i starten av uroen i Libya skapte et feilaktig bilde av konflikten. Han har trukket frem hvordan media rapporterte om at det libyske regimet åpnet ild mot demonstrantene da uroen brøt ut, noe som senere viste seg å være feil, men som få mediekanaler korrigerter i ettertid. Situasjonen i mars 2011 var ifølge Kuperman den at væpnete opprørere brukte sivile som menneskelige skjold, og at regjeringsstyrkene først åpnet ild da flere av demonstrantene hadde bevæpnet seg (Kuperman 2013: 109-110). Kuperman har også ment å finne bevis for at vestlige medier unnlot å rapportere, eller nedspilte, regimets offentlige uttalelser om at de ikke ville angripe sivile, og at opprørere som overga seg ville være trygge (Kuperman 2013: 113).

Som en konsekvens av at kilder har vært lite tilgjengelig i forbindelse med denne faktoren, har det vært vanskelig å analysere medias rolle for intervensjonsspørsmålet, utover det faktum at media alltid vil utgjøre en viktig kilde til legitimitet ved intervensjoner, spesielt på nasjonalt nivå.

Majoriteten av den franske befolkningen (66 prosent) støttet den franske deltakelsen i operasjonen (Davidson 2013: 320). I Storbritannia har spørreundersøkelser antydnet at befolkningen var splittet i synet på britisk deltakelse. Financial Times fant i forkant av intervensjonen at kun 37 prosent støttet bruk av militære virkemidler i Libya, men en ny undersøkelse som ble foretatt en måned senere viste en økning til 50 prosent (Davidson 2013: 324, Clements 2013: 122). Den britiske regjeringen hadde altså ikke ryggdekning blant befolkningen, men dette så ikke ut til å ha påvirket regjeringen- Det kan tenkes at støtte fra opposisjonspartiet Labour, som hadde uttrykt støtte for britisk engasjement i konflikten, veide

opp for skepsisen hos befolkningen, noe som også reduserte den politiske risikoen for regjeringspartiet (Davidson 2013: 324).

Undersøkelser foretatt av Financial Times i slutten av mars 2011 viste at støtten til intervensjonen i Libya hos den amerikanske befolkningen var lav, der ca. 30 prosent var positive. Reuters' undersøkelser fra april samme år viste at støtten hadde økt til ca. 55 prosent (Clements 2013: 122). Dette antyder at hensyn til offentlig opinion hadde liten innvirkning på intervensjonsavgjørelsen i dette tilfellet.

5.3.5 Betydningen av regionale organisasjoner

Samme dag som Den arabiske ligaen suspenderte Libya, holdt FNs sikkerhetsråd uformelle møter og avga en pressemelding som støttet Ligaens uttalelse. Fire dager etter suspensjonen ble resolusjon 1970 vedtatt av FNs sikkerhetsråd, med henvisninger til Den arabiske ligaens, Den afrikanske unionens og Organisasjonen for islamsk samarbeids holdninger til konflikten (Bellamy og Williams 2011: 839-840).

Resolusjonen hadde ingen effekt, og flere har ment at uttalelser fra regionale organisasjoner i mars 2011 utgjorde et vendepunkt. Den 7. mars anmodet Golfrådet Sikkerhetsrådet om å iverksette alle nødvendige midler for å beskytte sivile i Libya, med en flyforbudssone som foretrukket alternativ. Få dager senere fratok Golfrådet det libyske regimet all legitimitet og oppfordret Den arabiske ligaen om å opprette kontakt med Det nasjonale overgangsrådet, som var de libyske opprørernes offisielle organ (Bellamy og Williams 2011: 841). Den 12. mars henvendte Den arabiske ligaen seg til Sikkerhetsrådet med ønske om opprettelse av en flyforbudssone i libysk luftrom, og en anmodning om at FN inngikk dialog med Det nasjonale overgangsrådet (Bellamy og Williams 841).

Den afrikanske union var på sin side skeptiske til ekstern innblanding og ønsket heller en afrikansk løsning på konflikten (Buckley 2012: 85). Organisasjonen karakteriserte konflikten som en trussel mot fred og sikkerhet i regionen, og fordømte regimets våpenbruk, men understreket likevel Libya suverenitet og territoriale integritet (Bellamy og Williams 2011: 843).

Den arabiske ligaens ståsted hadde effekt på amerikanerne og kan ha vært en utslagsgivende faktor som gjorde at stormakten tok et klart standpunkt i konflikten (RUSI 2011: 3-4,

Glanville 2012: 2-3). I forkant av resolusjon 1973 hadde landet utvist forsiktighet og avvartet situasjonen. Obama og hans stab holdt et møte den 15. mars, der presidenten aksepterte argumentene for intervensjon i Libya, og gikk deretter i gang med å overtale tvilende medlemmer i Sikkerhetsrådet til å akseptere opprettelse av en flyforbudssone for å beskytte sivile (Bellamy og Williams 2011: 843).

Det var svært uvanlig at Den arabiske ligaen var så samlet og sikker i sitt ønske om ekstern innblanding i et arabisk land, og organisasjonens holdning blir av mange ansett som et sentralt element som muliggjorde autorisasjonen av resolusjon 1973 (RUSI report 2011: 3-4).

Ligaens motiver var uklare, men man kan spekulere i en rekke årsaksforklaringer. Gaddafi og hans regime var mislikt i store deler av Afrika og Midtøsten, og utgjorde en rival for land som Saudi-Arabia med tanke på innflytelse i regionen. Solidaritet og opportunisme i den arabiske verden kan også ha vært en faktor. Arabisk mediedekning av konflikten mobiliserte ytterligere motstand og misnøye med Gaddafis regime (Bellamy og Williams 2011: 842).

Den arabiske ligaens handlinger, samt en rekke fordømmelser fra flere regionale organisasjoner kombinert med aktivisme fra FNs sekretariat, bidro til å danne den viktige konteksten for Sikkerhetsrådets diskusjon rundt konflikten. Ved å legge til rette for at Sikkerhetsrådet kunne komme til enighet om bruk av alle nødvendige midler for å beskytte sivile, utspilte regionale organisasjoner en sentral rolle. De skapte et miljø for diskusjon i Sikkerhetsrådet og la samtidig press på de mektige statene, der Russland og Kina mistet et viktig legitimeringsgrunnlag for vetobruk når de ikke kunne stille seg bak regionale organisasjoners ståsted (Bellamy og Williams 2011: 839, RUSI report 2011: 4). Regionale organisasjoner var altså en sentral faktor for at intervensjonen fant sted, noe som indikerer at denne faktoren kan ha vesentlig betydning for spørsmålet om humanitær intervensjon, ikke bare som kilde til legitimitet, men også som agendasetter, initiativtaker og pressmiddel.

5.3.6 Oppsummering

En klar trussel mot sivile var viktig, der Gaddafis eksplisitte trusler og den overhengende faren mot Benghazi utgjorde et viktig element som medførte at resolusjon 1973 ble vedtatt relativt raskt. Land som Frankrike og Storbritannia hadde visse nasjonale interesser av å intervenere, men det er lite som tilsier at intervensjonen kan spores til interessebaserte hensyn hos stormaktene. Dette fraværet av vesentlige interesser hos Russland og USA var sentralt og må anses som et avgjørende aspekt som muliggjorde intervensjonen. Deretter antas forventningen om god mulighet for suksess med lav risiko å være av sentral betydning. Frankrike, Storbritannia og USA kalkulerte med at det forelå lav risiko for tap av egne styrker ettersom den libyske hæren var svak og fragmentert, samtidig som at det libyske antiluftvernet var utdatert og dermed ikke ville utgjøre noen stor trussel mot allierte bombetokt.

Videre utgjør Den arabiske ligaens initiativ og den gjennomgående referansen til regionale organisasjoner klare indikasjoner på denne faktorens betydning for intervensjonen. Det har vært vanskelig å vurdere medias innvirkning på intervensjonsspørsmålet, og hensyn til offentlig opinion ser ut til å ha vært av liten betydning.

Libya utgjør en unik case der den uvanlige kombinasjonen av fravær av sentrale nasjonale interesser hos Russland og USA, en klar trussel mot sivile, forventning om gode muligheter for suksess og en klar oppfordring fra regionale organisasjoner gjorde at intervensjon kunne finne sted. Mest interessant er kanskje hvordan dette indikerer regionale organisasjoners betydning for spørsmålet om humanitær intervensjon i det 21. århundret, ikke bare som en viktig kilde til legitimitet, men også som potensielle agendasettere og initiativtakere.

5.4 Syria

Uroen i Syria hadde sitt utspring i byen Daraa i mars 2011, der en gruppe barn hadde blitt arrestert og angivelig torturert for å ha skrevet «folket ønsker regimets fall» på en vegg. Dette medførte fredfulle protester med krav om deres løslatelse, samt krav om økt demokrati og frihet i landet. Syriske myndigheter responderte med vold og åpnet ild mot demonstrantene (Buckley 2012: 87). Myndighetene klarte ikke å stagge protestbølgen, som utviklet seg til å bli et opprør mot president Bashar al-Assad og hans regjering, med folkelig ønske om deres avgang. Mot slutten av 2011 hadde situasjonen utviklet seg fra fredfulle demonstrasjoner til væpnet opprør og senere borgerkrig (Thakur 2013: 70).

Situasjonen forverret seg ytterligere i februar 2012 med over 100 daglige sivile dødsfall, samt voldtekter, tortur og fengslinger foretatt av regjeringsstyrker (Buckley 2012: 87-88). På dette tidspunktet hadde konflikten medført over 20 000 dødsfall og tusenvis av savnete eller fengslete personer (Guiora 2012: 2).

De internasjonale reaksjonene ovenfor situasjonen i Syria var avventende og preget av fordømmelser. I november 2011 uttalte daværende generalsekretær i NATO, Anders Fogh Rasmussen, at alliansen ikke ville involvere seg i Syria (Buckley 2012: 88). Mellom 2011 og 2013 ble tre ulike resolusjonsforslag presentert i Sikkerhetsrådet. Ingen av disse åpnet for intervensjon i Syria, men omhandlet sanksjoner, fordømmelser og oppfordringer til det syriske regimet. Til tross for dette ble alle stoppet av Kina og Russland som benyttet seg av sin vetorett (Garwood-Gowers 2013: 610).

Først i april 2012 kom Sikkerhetsrådet til enighet om tiltak, da FN og Den arabiske ligaen gikk sammen og utnevnte Kofi Annan som spesialutsending til Syria. Han inngikk dialog med styresmaktene i håp om å fremforhandle en våpenhvile, noe president Assad avslo på grunnlag av at han anså motparten som væpnete terroristgrupper (Buckley 2012: 89).

I august 2013 tok konflikten en ny vending da det syriske regimet tok i bruk kjemiske våpen i byen Ghouta, et angrep som tok livet av opptil 1000 sivile (Bellamy 2014: 40). Dette medførte sterke internasjonale reaksjoner der amerikanerne truet med luftangrep, og denne hendelsen kunne utgjort et vendepunkt for den internasjonale responsen på konflikten. I stedet ble konsekvensen at FNs sikkerhetsråd kom til enighet om en resolusjon som

autoriserte tilintetgjøring av det syriske regimets arsenal av kjemiske våpen under oppsyn av Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen (OPCW) (Weiss 2014: 16).

Kofi Annan har argumentert mot ekstern intervensjon i Syria på bakgrunn av at enhver form for militarisering vil forverre en allerede alvorlig situasjon, samt risikoen dette ville utgjøre for resten av regionen. Land som Kina, Frankrike og Russland har også uttrykt at de ikke ønsker en intervensjon i Syria, men at politisk dialog mellom det syriske regimet og de ulike opposisjonsgruppene er veien å gå (Buckley 2012: 89).

Konflikten pågår fortsatt per april 2015. Siden høsten 2014 har intervensjon i Syria blitt uaktuelt som følge av amerikanske luftangrep mot Den islamske staten i Irak og Syria. USA samarbeider med president Assad i kampen mot IS, og den påfølgende analysen vil derfor ta utgangspunkt i situasjonen i Syria mellom 2011 og 2014.

5.4.1 Klar trussel mot sivile og diskusjon i Sikkerhetsrådet

I mars 2012 hadde over 8000 mistet livet i Syria og FNs menneskerettighetskommisær, Navi Pillay, uttalte at et slikt omfang var en indikasjon på at det forelå forbrytelser mot menneskeheten, og at omverdens inaktivitet muliggjorde at regimet fortsatte voldsutøvelsen og den overdrevne maktbruken (Buckley 2012: 88). Tre måneder senere hadde tallet steget til over 15 000 og i 2013 lå tallet på 92 000 (Howorth 2013: 303, Updated Statistical Analysis of Documentation of Killings in the Syrian Arab Republic 2014: 1).

FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR) har lansert en rekke rapporter med statistiske analyser av konflikten i Syria. Deres siste rapport fra august 2014 konkluderte med at minimum 190 000 mennesker hadde mistet livet, noe som inkluderte både sivile og militære individer (Updated Statistical Analysis of Documentation of Killings in the Syrian Arab Republic 2014: 1). I september 2013 hadde konflikten generert rundt seks millioner flyktninger og ca. to millioner internt fordrevne personer (Gallagher 2014: 9).

Regimets angrep mot byen Homs i februar 2012 representerte en eskalering av voldsbruken med bruk av tunge våpen, inkludert artilleri og kamphelikopter. I mars 2013 kom ryktene om at regimet tok i bruk kjemiske våpen, noe som ble påvist i august samme år. Dette resulterte i Sikkerhetsrådets resolusjon 2118, som innebar krav om tilintetgjørelse av det syriske regimets

arsenal av kjemiske våpen (S/RES/2118). På bakgrunn av dette var det liten tvil om at trusselen mot sivile var høy.

Diskusjonen i Sikkerhetsrådet sentrerte rundt to hovedpunkter: tolkning av situasjonen og respons på voldsbruken. Tidlig i konflikten karakteriserte vestlige land situasjonen som en brutal statlig undertrykkelse av demokratiske demonstranter, mens Russland og Kina anså situasjonen som et legitimt statlig forsvar mot væpnete opprørsgrupper (Garwood-Gowers 2013: 610).

Det første resolusjonsforslaget kom fra Storbritannia, Frankrike, Tyskland og Portugal den 4. oktober 2011, og bestod hovedsakelig av fordømmelse av voldsbruken og advarsel om fremtidige sanksjoner dersom voldsbruken vedvarte. Til tross for at ni land stemte ja ble forslaget stoppet av Russland og Kina, som argumenterte med at forslaget ikke adresserte opprørsgruppenes voldsutøvelse, og at resolusjonen ville medføre økte spenninger i landet. Kina trakk også frem respekt for Syrias internasjonale rett til suverenitet og ikke-innblanding. Russland henviste til intervensjonen i Libya, der de mente NATO gikk langt utover sitt mandat, og deres frykt for at dette skulle gjenta seg i Syria og fremtidige konflikter (Garwood-Gowers 2013: 611). Både Kina og Russland mente at trusler og sanksjoner risikerte å forverre situasjonen, og at den beste løsningen derfor var å mane til nasjonal dialog (Bellamy 2014: 31-32).

Den 4. februar 2012 ble et nytt resolusjonsforslag presentert i Sikkerhetsrådet i forbindelse med at Den arabiske ligaens overvåkningsoppdrag i Syria hadde blitt suspendert. Forslagets hovedbudskap var å støtte planen som Den arabiske ligaen tidligere hadde utarbeidet, som blant annet innebar observasjonspersonell, tilbaketrekning av regimets militære styrker og fri tilgang for utenlandsk presse. Denne planen hadde tidligere blitt godtatt av den syriske regjeringen, men ble altså suspendert som følge av at målene ikke ble innfridd, og at situasjonen forverret seg. Forslaget inneholdt også en generell fordømmelse av voldsbruken i Syria uavhengig av part, påkalling til den syriske regjeringen om å samarbeide med Den arabiske ligaen og et ønske om en syriskledet politisk prosess for å håndtere situasjonen. 13 land stemte ja, men Russland og Kina benyttet igjen sin vetorett til å stoppe forslaget (Bellamy 2014: 28-34).

Som med det første forslaget vektla russerne det de mente var et ensidig fokus på den syriske regjeringen som hovedproblemet bak uroen i landet, og understreket nok en gang behovet for

å behandle de ulike fraksjonene på samme linje. Russland mente derfor at man ikke kunne kreve at regjeringsstyrkene trakk seg ut før opposisjonen stoppet sine angrep mot myndighetene. Det kan virke som at russernes sterkeste innvending mot resolusjonsforslagene gikk på fraværet av likeverdig behandling av partene, til tross for foreliggende bevis om at den syriske regjeringen var ansvarlig for majoriteten av krigshandlingene (Bellamy 2014: 34).

Den 23. februar 2012 resulterte samarbeidet mellom FN og Den arabiske ligaen med Kofi Annan som spesialutsending i en sekspunktsplan som den syriske regjeringen godtok den 27. mars. Planens viktigste punkter var syrisk samarbeid for en politisk løsning på konflikten, opphøring av krigføringen og humanitær assistanse. Sikkerhetsrådet vedtok deretter resolusjon 2042 og 2043, som henholdsvis støttet sekspunktsplanen og utstedte mandat til en militær observasjonsstyrke, United Nations Supervision Mission in Syria (UNSMIS), som skulle følge fremdriften (Bellamy 2014: 29).

Det ble tidlig klart at sekspunktsplanen ikke fungerte og at situasjonen forverret seg. Dermed ble et nytt resolusjonsforslag utarbeidet, som innebar en anmodning til alle parter i Syria om å opphøre krigføringen og følge opp sekspunktsplanen, samtidig som at UNSMIS' mandat skulle forlenges med 45 dager. Forslaget innebar også at den syriske regjeringen skulle vise velvilje ved å trekke ut sine militære installasjoner og stoppe bruken av tunge våpen rundt de store byene. Det ble også framsatt trusler om økonomiske sanksjoner dersom kravene ikke ble innfridd. 11 stemte ja til forslaget, Pakistan og Sør-Afrika avstod fra stemmegivningen, mens Kina og Russland nok en gang la ned veto på bakgrunn av samme argumentering som tidligere. Russland gikk i tillegg hardt ut og uttalte at vestlige lands bruk av Sikkerhetsrådet til å påtvinge suverene stater nye styresett måtte stoppes, og de henviste seg direkte til USA, Storbritannia og Frankrike, som de mente var drevet av geopolitiske egeninteresser uten å ta hensyn til den syriske befolkningen (Bellamy 2014: 30-36).

Sikkerhetsrådet kom som nevnt til enighet om en resolusjon i midten av august 2013, da bruk av kjemiske våpen hadde blitt påvist. Denne hendelsen medførte en akselerasjon i det internasjonale diplomati og et sterkt russisk engasjement, som resulterte i at resolusjon 2118 ble vedtatt den 27. september 2013. Den innebar at Syrias kjemiske våpen skulle uskadeliggjøres og ødelegges med samtykke fra Syrias regjering og i tråd med OPCWs regler og prosedyrer. Resolusjonen inneholdt også advarsel om ytterligere tiltak i tråd med kapittel syv i FNs charter dersom syriske myndigheter skulle motsette seg denne prosessen (S/RES/2118).

Utover dette har Sikkerhetsrådet vedtatt en rekke mindre resolusjoner som først og fremst har inneholdt oppfordringer til de væpnete partene i konflikten (S/RES/2139).

5.4.2 Nasjonale interesser

Midtøsten har lenge vært en strategisk viktig region for amerikanerne, blant annet gjennom en rekke sikkerhetsmessige samarbeid, og landet har innehatt et moralsk engasjement ovenfor Israel (Walt 2012: 9). Strategien i Midtøsten har lenge båret preg av realisme fremfor idealisme, med unntak av George W. Bushs administrasjon (Atlas 2012: 355). Dette skyldes i stor grad tre aspekter ved regionen som er sentrale for amerikanske interesser: å sikre tilgang til gulfandenens oljeressurser, å beskytte amerikansk territorium fra terrorisme og å bidra til Israels sikkerhet. Disse interessene ivaretas blant annet gjennom fredsarbeid mellom Israel og arabiske motparter, samt beskyttelse av oljeproduiserende land (Kahl og Lynch 2013: 48).

En intervensjon i Syria kunne tjent amerikanske interesser ved å redusere konflikten destabiliserende effekt på regionen, samtidig som Iran ville mistet sin viktigste allierte i Midtøsten. Det har hersket uklarhet rundt gode alternativer til det sittende regimet, der risikoen har vært høy for at radikale islamistiske krefter skulle overta makten dersom Assad ble fjernet. Vestlige tilstedeværelse ville i det minste gitt amerikanerne større mulighet til å påvirke en ny syrisk regjering. På den annen side ville risikoen for iransk militær involvering vært høy, noe som kunne blitt katastrofalt, både for USA og regionen. Fra et amerikansk ståsted ser det derfor ut til at kostnadene og risikoen forbundet med intervensjon har vært ansett som for høye, samtidig som den potensielle gevinsten har vært uklar (Katz 2012: 2-3). Hensyn til amerikanske interesser tilsier derfor ikke-intervensjon i Syria.

Det kunne også spores russiske interesser til konflikten. Russland og Syria hadde lenge samarbeidet på områder som våpenhandel, militære allianser og investering. Russiske selskaper har gjennom tidene investert over tjue milliarder dollar i landet, og Syria har kjøpt betydelige mengder russiske våpen opp igjennom årene. Mellom 2007 og 2010 utgjorde russiske våpen 78 prosent av Syrias totale våpeninnkjøp, til en pris på ca. fem milliarder dollar. I tillegg har Russland en marinebase i landet (Bellamy 2014: 37).

Landene har også historiske bånd. Over 10000 syriske offiserer gått sin militære skole i Sovjetunionen, senere i Russland, og tall fra 2006 viser at over 2000 russiske militære rådgivere tjenestegjorde i det syriske forsvaret. I følge vestlige medier var slike rådgivere

fortsatt delaktige i kontrollen av Syrias sofistikerte luftforsvar i 2013. Forholdet mellom de to landene har også vært viktig fordi det har gitt russerne mulighet til påvirke fredsprosessen og amerikansk involvering i Midtøsten (Allison 2013: 802-808).

Et av Russlands viktigste mål i Midtøsten har vært å forhindre ytterligere spredning av radikale islamistiske krefter til Kaukasusområdet (Allison 2013: 814). Russland frykter at Den arabiske våren i realiteten utgjør spredning av radikal islamisme, slik man blant annet har sett i Egypt, gjennom terrorangrep mot amerikansk personell i Libya og i deler av den syriske opposisjonen, slik som Al-Nusra fronten og Den islamske staten (Bellamy 2014: 37, Weiss 2014: 14). Det eksisterer en reell frykt hos Russland om at slike radikale elementer skal oppmuntre islamistiske krefter i russiske nærområder som Tsjetsjenia og Dagestan (Bellamy 2014: 37). I tillegg er de internasjonale prinsippene om suverenitet og ikke-innblanding av nasjonal interesse for Russland, da de frykter at en oppmykning av disse prinsippene kan medføre tilsvarende innblanding i eget nærområde. Russland hadde med andre ord en del interesser tilknyttet både Syria og regionen, og det er grunn til å tro at Russlands holdning til konflikten i stor grad skyldtes strategiske egeninteresser, noe som reduserte sjansen for humanitær intervensjon.

5.4.3 Mulighet for suksess og militære utfordringer

Syria er et samfunn bestående av ulike trosretninger og religiøse sekter, noe har gjort konflikten ytterligere komplisert. Landet har et nært forhold til naboer som Iran og Libanon, og konflikten har betydning for flere aktører i Midtøsten, slik som Tyrkia og Israel.

Konflikten har hatt innvirkning på stabiliteten i land som Jordan og Irak, og i manges øyne har slike spørsmål vært viktigere enn å stagge voldsutøvelsen innad i Syria (Clarke 2012: 1-2).

Det er grunn til å anta at en humanitær intervensjon i Syria ville medført økt russisk militær støtte til Assad (Hehir 2012: 3). En annen konsekvens kunne vært at Iran hadde gått mer aktivt inn i konflikten. Syria utgjør en viktig alliert for Iran, blant annet fordi den iranske støtten til Hezbollah og sjiamuslimene i Libanon avhenger av denne alliansen. Deres samarbeid har også stor betydning for Irans rolle i den regionale maktkampen mellom sjia- og sunnimuslimer. Man kan derfor forvente at Iran ville utøvet sterk motstand mot en intervensjon i Syria, og at landet ville ha økt sine bidrag av våpen, materiell og soldater til det syriske regimet (Kemp 2012: 5). I tillegg kunne man ha risikert at Syrias allierte i Libanon og

Israel, henholdsvis Hezbollah og Hamas, ville økt sine militære offensiver i egne land. Land som Qatar, Tyrkia og Saudi-Arabia ville etter all sannsynlighet støttet en intervensjon i håp om å svekke den iranledete sjiamuslimske dominansen i regionen (Kemp 2012: 6).

Sannsynligheten er med andre ord stor for at en intervensjon i Syria ville fått alvorlige regionale konsekvenser (Hehir 2012: 3), noe som bør tas med i beregningen av mulighet for suksess.

Den syriske opposisjonen består av en rekke ulike grupper med uklare langsiktige mål. Fraværet av samhold og klarhet blant disse gruppene kombinert med mangelen på et klart alternativ til det sittende regimet har til sammen utgjort en militær utfordring som har talt mot intervensjon (Kemp 2012: 6). Dette bildet ble ytterligere komplisert som følge av at stadig flere fremmedkrigere ble aktive i Syria. I 2014 befant ca. 40 000 fremmedkrigere seg i Syria, der grupper som Hezbollah kjempet på Assads side, og Al Qaeda kjempet mot regjeringsmakten (Gallagher 2014: 6). I tillegg til dette er den Den islamske staten i Irak og Syria (IS) vært svært aktive i landet, og har angrepet sivile på lik linje som det syriske regimet (Weiss 2014: 14). Slike elementer har medført store sikkerhetsmessige, politiske og militære utfordringer som har talt mot intervensjon (Kemp 2012: 8).

I tillegg besitter Syria et sofistikert antiluftvern designet for å beskytte mot angrep fra Israel (Kemp 2012: 10). Den syriske hæren er velorganisert og effektiv med baser over hele landet. Det syriske forsvaret ville med andre ord vært en formidabel motstander, og faren for utilsiktede tap vil vært stor siden det ville vært vanskelig å treffe militære mål uten å ramme sivile. I tillegg har landets geografi utgjort en utfordring som har svekket muligheten for en intervensjon med lav risiko. Slike aspekter kombinert med at opprørerne ikke har hatt kontroll over viktige områder har utgjort de mest sentrale militære utfordringene (Pape 2012: 70-72). En intervensjon med USA i spissen ville vært i stand til å nøytralisere Syrias forsvar, men det ville vært kostbart, risikopreget og tidkrevende (Kemp 2012: 10). Dette antyder at muligheten for suksess i Syria har blitt ansett som lav.

5.4.4 Media og offentlig opinion

Konflikten i Syria pågår fortsatt i april 2005, og det finnes foreløpig lite om mediernes dekning av konflikten i litteraturen. Det er derfor vanskelig å si noe om medias effekt på intervensjonsspørsmålet per dags dato. En ting som er klart er at det har vært utfordrende for journalister å dekke konflikten, da adgangen for medier har vært strengt kontrollert samtidig som utdelingen av pressevisum har vært sporadisk⁸.

Et gjennomgående diskusjonstema angående medias dekning av konflikten har også vært vestlige journalisters kildebruk. Patrick Cockburn, tidligere midtøstenkorrespondent for The Financial Times og The Independent, er en av de som har ment at mediedekningen har vært dominert av bruk av usikre eller sekundære kilder, partiskhet og unøyaktighet, og at slike kilder i stor grad har blitt behandlet som ren fakta. I juni 2013 skrev han om sin overraskelse over forskjellen på den reelle situasjonen på bakken i Syria kontra den som ble portrettert i vestlige medier. I hans øyne har dette resultert i at politikere og opinion ikke har fått anledning til å danne seg et riktig bilde av situasjonen, med den konsekvens at eventuelle langtidsplaner i stor grad har blitt basert på misforståelser⁹.

Vestlige medier har i stor grad basert seg på opprørernes syn på konflikten og brukt disse gruppene som kilder. Dette skyldes delvis at syriske myndigheter sjelden har kommet med uttalelser, noe som har etterlatt seg et informasjonsvakuum som opprørerne har benyttet seg av. Et eksempel på en kilde som har blitt hyppig sitert er Syrian Observatory for Human Rights, et slags informasjonskontor opprettet i Storbritannia i 2006, i opposisjon mot Assad og hans regjering (ibid). Cockburn finner flere eksempler på feilrapportering fra slike kilder, og han understreker at vestlige medier har vært ukritiske i sin bruk av slike kilder, samtidig som de har vært naive ved at man ikke har tatt høyde for at partene i en borgerkrig ofte manipulerer fakta og feilrapportering av hendelser til egen fordel (ibid).

Utover dette har den vestlige mediedekningen av konflikten vært bred og omfattende, men dessverre utgjør diskusjonen rundt kildebruk mitt mest sentrale funn, og sier lite om medias effekt på intervensjonsspørsmålet.

⁸ <http://www.theguardian.com/world/2014/jul/25/forget-syria-gaza-media-audience-wars>

⁹ Foreign media portrayals of the conflict in Syria are dangerously inaccurate - <http://www.independent.co.uk/voices/comment/foreign-media-portrayals-of-the-conflict-in-syria-are-dangerously-inaccurate-8679937.html>

Tall fra en undersøkelse foretatt av The New York Times i september 2013 viste at majoriteten av den amerikanske befolkningen ikke ønsket intervensjon i Syria. Seks av ti sa nei til luftangrep mot Syria, mens en tilsvarende prosentandel mente at et amerikansk engasjement ville øke terrortrusselen mot landet, samtidig som mange fryktet et nytt langvarig engasjement i Midtøsten. På et mer generelt spørsmål om i hvilken grad USA burde påta seg lederrollen for å løse utenlandske konflikter svarte 62 prosent nei. Til sammenlikning viste undersøkelser fra 2003, foretatt en måned etter intervensjonen i Irak, at 48 prosent av positive til en slik lederrolle. I september 2013 mente 72 prosent at USA ikke burde intervenere for å omgjøre diktatur til demokrati, noe som representerte den høyeste grad av motstand til dette spørsmålet noensinne. Til sammenlikning svarte 48 prosent nei på samme spørsmål i forkant av Irakkriegen¹⁰.

En undersøkelse foretatt av Opinium Research i august 2013 viste at 60 prosent av den britiske befolkningen ikke ønsket militær intervensjon i Syria, og 48 prosent mente at diplomati var den beste løsningen¹¹.

Slike tall indikerer at opinionen i Storbritannia og USA har vært negative til militær innblanding i Syria, men det er vanskelig å beregne effekten av dette da ingen intervensjon har funnet sted. Det antyder likevel at det foreligger en økt skepsis blant disse befolkningene omkring spørsmålet om humanitær intervensjon, noe som var spesielt tydelig i USA, der oppslutningen rundt slike intervensjoner var rekordlav i forbindelse med Syria.

¹⁰ Survey Reveals Scant Backing for Syria Strike - http://www.nytimes.com/2013/09/10/world/middleeast/poll-majority-of-americans-oppose-military-strike.html?pagewanted=all&_r=0

¹¹ Poll finds 60% of British public oppose UK military action against Syria - <http://www.theguardian.com/politics/2013/aug/31/poll-british-military-action-syria>

5.4.5 Betydningen av regionale organisasjoner

Den 7. august 2011 kom Den arabiske ligaen med sin første offisielle uttalelse angående situasjonen i Syria, der organisasjonen gav uttrykk for sterk bekymring for situasjonen og fordømte voldsutøvelsen. Uttalelsen inneholdt også en påminnelse om organisasjonens charter, som avviser enhver form for ekstern intervensjon i arabiske land¹².

Senere samme måned gikk en rekke arabiske utenriksministre sammen og oppfordret syriske myndigheter til å stanse voldsbruken. Den arabiske ligaen opprettet en 13-punktsplan som inneholdt forslag som kunne bedre situasjonen i landet, og organisasjonens president gikk i møter med president Assad, men disse viste seg å være resultatløse. I oktober holdt organisasjonen krisemøte i Kairo der suspensjon av Syria ble diskutert (Bellamy 2014: 28).

Det ble opprettet en komite som skulle holde situasjonen under oppsikt, og Syria fikk 15 dager på å stoppe kamphandlingene. Senere samme måned reiste en delegasjon til Syria for å holde møter med Assad, og den 2. november godtok syriske myndigheter fredsplanen. Da det viste seg at Assad og hans regjering ikke innfridde planens punkter valgte organisasjonen å suspendere Syrias medlemskap den 16. november 2011 (Timeline of International Response to the situation in Syria 2015: 3-10, Allison 2013), og i slutten av januar 2012 trakk organisasjonen sine representanter ut av landet som følge av at situasjonen forverret seg (Bellamy 2014: 28).

Den arabiske ligaen samarbeidet også som nevnt i sekspunktsplanen med FN. Syriske myndigheter godtok implementering av denne planen den 27. mars 2012, og i april autoriserte Sikkerhetsrådet opprettelsen av observasjonsstyrken UNSMIS, som skulle overvåke partenes gjennomføring av planens punkter. Partene i Syria inngikk våpenhvile den 14. april 2012, men den ble kortvarig (Bellamy 2014: 29). Den 29. mai 2012 sendte Den arabiske ligaens generalsekretær, Nabil Elaraby, et brev til FNs sikkerhetsråd, med oppfordring om å ta større ansvar i Syria og ta nødvendige grep for å stoppe angrepene mot sivile, blant annet ved å gi UNSMIS myndighet til tvungen inngripen i voldshandlingene (S/2012/385). Dette ble ikke fulgt opp, og ettersom alle ytterligere forsøk på å få partene til å overholde sekspunktsplanen mislyktes, opphørte UNSMIS' mandat i midten av august 2012 (Bellamy 2014: 29). I forbindelse med bruken av kjemiske våpen utelukket Den arabiske ligaen militær inngripen i

¹² <http://blogs.aljazeera.com/topic/syria/syria-aug-7-2011-1744>

Syria, og understreket heller behovet for en politisk løsning på konflikten (Timeline of International Response to the situation in Syria 2015: 56-59).

Dette representerer organisasjonens bidrag og uttalelser i forbindelse med konflikten, og viser tydelig at organisasjonen ikke har hatt noe ønske om ekstern militær inngripen i landet utover UNSMIS. Som følge av denne holdningen har ikke organisasjonen hatt samme påvirkningskraft på medlemmer av Sikkerhetsrådet som i forbindelse med Libya, og dette har istedenfor i stor grad samsvart med de faste medlemmenes holdning. Antakeligvis har regionens enkeltstater og deres interesser vært av større betydning enn organisasjonene i forbindelse med Syria.

5.4.6 Oppsummering

Mot slutten av 2011 var det klart at trusselen mot sivile var høy, og i februar 2012 eskalerte regimets voldsbruk mot sivile. I mars 2012 hadde over 8000 mistet livet og tusenvis var savnet. Siden tidlig i 2012 har det ikke vært noen tvil om at trusselen mot sivile har vært reell. Konflikten representerer en av de verste humanitære krisene i vår tid, noe som tyder på at en klar trussel mot sivile ikke er en avgjørende faktor for spørsmålet om humanitær intervensjon i det 21. århundret. Analysen antyder at den viktigste forklaringen på den internasjonale responsen i Syria har vært hensyn til nasjonale interesser og regionale forhold. Russland og Kinas posisjon har kunnet spores til internasjonale prinsipper og strategiske egeninteresser. I tillegg har intervensjonen i Libya ligget friskt i minne, der begge landene mente at NATO gikk langt utover FNs mandat og misbrakte det til fordel for regimeendring. Dette må antas å ha spilt inn i forbindelse med Syria. De internasjonale prinsippene om suverenitet og ikke-innblanding er av nasjonal interesse for disse landene, og de har fryktet at det samme ville skje dersom FN åpnet for intervensjon i Syria. Hensyn til amerikanske interesser talte også mot intervensjon. I tillegg til dette har man det regionale skillet i Midtøsten, den politiske maktkampen mellom sunni- og sjiamuslimer, samt det politiske spillet mellom USA og Russland, liggende som et bakteppe, noe som har komplisert spørsmålet om intervensjon ytterligere.

Utover dette antyder analysen at muligheten for suksess i Syria har blitt ansett som lav. En rekke militære utfordringer kombinert med høy risiko var ikke gunstige betingelser for at en humanitær intervensjon skulle finne sted.

Regionale organisasjoner var ikke av avgjørende betydning i forbindelse med Syria. Dette kan skyldes at deres holdninger samstemte med Sikkerhetsrådets faste medlemmers holdninger, men kanskje kan det også anses som en indikasjon på at denne faktoren har begrenset betydning når stormaktenes interesser taler mot intervensjon, og når muligheten for suksess er ansett som liten.

Betydningen av media og offentlig opinion har vært vanskelig å kalkulere, men stemningen blant opinionen i Storbritannia og USA stemmer overens med den internasjonale responsen i form av ikke-intervensjon.

6 Konklusjon

Formålet med denne oppgaven har vært å forklare variasjonen i den internasjonale responsen på omfattende og systematiske angrep mot sivile, og forsøke å identifisere de mest avgjørende faktorene for om humanitær intervensjon finner sted i det 21. århundret. For å besvare dette spørsmålet, og i håp om å kunne nyansere det eksisterende teoretiske grunnlaget, har oppgaven benyttet seg av fem ulike forklaringsvariabler i en analyse av fire konflikter.

Analysen har basert seg på et kvalitativt forskningsdesign, noe som innebærer at validiteten ved generalisering til et større univers vil kunne anses å være lav. Analysen har likevel identifisert mønstre og tendenser som kan være av betydning, og som kan bidra til å nyansere det eksisterende teoretiske grunnlaget. Analysen har relativt god reliabilitet og vil relativt enkelt kunne etterprøves.

Tabellen oppsummerer resultatene av analysen og antyder de ulike faktorenes betydning for forskningsspørsmålet.

Tabell 1

	Trussel mot sivile og diskusjon i Sikkerhetsrådet			Nasjonale interesser hos sentrale land			Mulighet for suksess			Media og offentlig opinion			Betydning av regionale organisasjoner		
	Ja	Nei	Uklar	Ja	Nei	Uklar	Ja	Nei	Uklar	Ja	Nei	Uklar	Ja	Nei	Uklar
Kosovo	X			X			X					X		X	
Darfur	X			X				X				X	X		
Libya	X				X		X					X	X		
Syria	X			X				X				X		X	
Betydning for spørsmålet om intervensjon	Forutsetning, men ikke avgjørende			Avgjørende, der både ja og nei kan ha betydning for intervensjon			Sentral når hensyn til interesser åpner for intervensjon			Uklar betydning for selve intervensjonsspørsmålet			Potensielt viktig. Utspiller ulike roller; Initiativtaker, motstander, legitimitet		

Klar trussel mot sivile ble identifisert i samtlige av analysens konflikter, og utgjør en forutsetning for å kunne kalle en intervensjon humanitær. Utover dette er det vanskelig å vekte dens betydning, men funnene indikerer at den ikke er avgjørende, da intervensjon ikke har inntruffet i Darfur eller Syria. Dette bekrefter Jakobsens funn.

Analysen av diskusjon i Sikkerhetsrådet har vist vetorettens sentrale betydning. Mange mente at NATO gikk langt utover sitt mandat og bidro til regimeendring i Libya. En konsekvens av dette er at terskelen for autorisering av tilsvarende intervensjoner vil være høyere fremover, noe som allerede har kommet til uttrykk i forbindelse med Syria, der erfaringen fra Libya har hatt direkte innvirkning på Russlands holdning. Vetoretten medfører at Sikkerhetsrådet ofte vil fremstå som handlingslammet, samtidig som den svekker effekten og potensialet som ligger i verdibaserte prinsipper som Responsibility to Protect. At en intervensjon er autorisert av Sikkerhetsrådet utgjør den viktigste kilden til legitimitet. En sentral utfordring knyttet til humanitære intervensjoner er derfor at fenomenet er på kollisjonskurs med de konkurrerende internasjonale prinsippene suverenitet og ikke-innblanding.

Analysens resultater indikerer at hensyn til nasjonale interesser hos de faste medlemmene i Sikkerhetsrådet, først og fremst Russland og USA, utgjør den mest sentrale faktoren for spørsmålet om humanitær intervensjon i det 21. århundret. Dette så man i Kosovo, der hensyn til europeisk fred og sikkerhet, samt NATOs rolle og troverdighet, stod sentralt. Interesser kunne også spores i forbindelse med Darfur, der USA hadde interesse av å opprettholde samarbeidet med Sudans regjering i krigen mot terror, og der vestlige land hadde investert mye tid og prestisje i fredsavtalen mellom Nord og Sør. I forbindelse med Syria utgjorde landenes historiske tilknytning en faktor, der landet utgjør en viktig kilde til russisk innflytelse i Midtøsten. Viktigst var kanskje betydningen av prinsippene om suverenitet og ikke-innblanding, som er av nasjonal interesse for Russland, og som etter intervensjonen i Libya frykter en oppmykning av disse og tilsvarende innblanding i eget nærområde. Fra et utenforstående standpunkt utgjorde heller ikke de radikale kreftene i den syriske opposisjonen, og usikkerheten rundt gode alternativer til det syriske regimet, noen gode forutsetninger for at intervensjon skulle finne sted. I tillegg ligger Syria i en anspent region der risikoen for negative konsekvenser og sideeffekter ville vært stor ved ekstern innblanding.

Intervensjonen i Libya kan ikke forklares på bakgrunn av interesser, men heller på bakgrunn av deres fravær. Interessant her er at fravær av sentrale nasjonale interesser også kan ha betydning. Verken Russland, USA eller Kina hadde viktige interesser forbundet med

konflikten, men nettopp dette fraværet kombinert med høy uttelling på faktorene klar trussel mot sivile, regionale organisasjoner og mulighet for suksess gjorde at intervensjonen kunne finne sted. Det er grunn til å tro at Kina og Russland ville gjort mer motstand, kanskje benyttet seg av sine vetoretter, dersom de hadde hatt sentrale interesser forbundet med konflikten.

Videre indikerer resultatene at mulighet for suksess vil være sentral i de tilfeller hvor hensyn til nasjonale interesser åpner for intervensjon. Det forelå en forventning om gode muligheter for suksess på kort tid og med lav risiko i begge intervensjonscasene. Under analysen av Darfur og Syria ble derimot en rekke militære utfordringer identifisert, der risikoen forbundet med intervensjon ble kalkulert som høyere. Disse funnene bekrefter Peter Viggo Jakobsens konklusjoner fra analysen av konfliktene på 1990-tallet.

Videre utgjør betydningen av regionale organisasjoner et av analysens mest interessante funn. Denne faktoren var ikke viktig i forbindelse med Kosovo og Syria, men analysen indikerer at den har hatt betydning i forbindelse med Darfur, og spesielt i forbindelse med Libya. Den arabiske ligaens og Den afrikanske unionens fokus på prinsippene om suverenitet og ikke-innblanding i forbindelse med Darfur ble aktivt brukt av Russland og Kina i deres argumentasjon i Sikkerhetsrådet, og disse organisasjonenes holdning må antas å ha gjort det lettere for disse landene å rettferdiggjøre sitt standpunkt til konflikten. I forbindelse med Libya utspilte Den arabiske ligaen en ny og viktig rolle som initiativtaker og agendasetter da den oppfordret Sikkerhetsrådet til autorisasjon av maktbruk mot en suveren stat. Dette utgjorde et viktig utgangspunkt for diskusjonen i Sikkerhetsrådet og det finnes klare indikasjoner på at Den arabiske ligaens tydelige holdning hadde direkte innvirkning på USA. Både pådrivere og motstandere for intervensjon i Sikkerhetsrådet henviste aktivt til Den arabiske ligaen i sin argumentasjon i forbindelse med resolusjon 1973. Sammenliknet med undersøkelsen av konfliktene fra 1990-tallet utgjør regionale organisasjoner en ny faktor, som på bakgrunn av denne analysen har potensial til å utgjøre en forskjell i egenskap av initiativtaking og agendasetting. I tillegg utgjør regionale organisasjoner en viktig kilde til legitimitet, spesielt etter intervensjonene i Irak og Afghanistan, og det vil bli interessant å se hvilken betydning slike organisasjoner vil ha for responsen på fremtidige konflikter.

Det har vært vanskelig å kalkulere medias betydning for intervensjonsspørsmålet utover at den har vært bred i forbindelse med samtlige konflikter, og ved å bidra til å sette konflikter på dagsordenen. Media har også påvirkningskraft på opinionen og er en kilde til legitimitet,

spesielt på nasjonalt nivå. Hovedfunnet i denne analysedelen er at mediedekningen av humanitære konflikter tenderer til å være ensidig fokusert og delvis partisk, og kanskje tenderer faktoren til å være viktigere for legitimering av pågående intervensjoner, enn i forkant. Hva angår offentlig opinion antyder resultatene spørreundersøkelser foretatt i landene som har vært aktive i initieringen at dette ikke er av spesielt stor betydning så lenge oppslutningen ikke er ekstremt lav. At den amerikanske oppslutningen rundt intervensjonen i Kosovo var den laveste på ni år, og at oppslutningen blant amerikansk og britisk opinion heller ikke var spesielt høy i forbindelse med Libya, gir støtte til denne påstanden.

Analysens hovedkonklusjon er dermed at hensyn til stormaktenes nasjonale interesser er den viktigste forklaringen på variasjonen i den internasjonale responsen på omfattende og systematiske angrep mot sivile, og utgjør den mest avgjørende faktoren for om humanitær intervensjon finner sted i det 21. århundret. Dette innebærer både tilstedeværelse og fravær av slike interesser. Analysen indikerer at faktoren mulighet for suksess har vært av sentral betydning når hensyn til stormaktenes interesser taler for intervensjon, der mulighet for suksess på kort tid og med lav risiko ofte vil utgjøre en forutsetning. Regionale organisasjoners rolle i forbindelse med Darfur og Libya indikerer at faktoren kan være av sentral betydning for spørsmålet om humanitær intervensjon. Videre ble en klar trussel mot sivile identifisert i samtlige av analysen konflikter. Faktoren er således en forutsetning for at humanitær intervensjon skal finne sted, men den er likevel ikke avgjørende.

Oppgavens funn indikerer at fremtidige diskusjoner om internasjonal respons i konflikter med omfattende angrep mot sivile vil bære preg av stormaktenes interesser, og i hvilken grad disse er fremmet eller truet i den aktuelle konflikten. Humanitær intervensjon er på kollisjonskurs med de konkurrerende prinsippene om suverenitet og ikke-innblanding, der vetoretten i Sikkerhetsrådet utgjør et sentralt element som taler til fordel for sistnevnte. Man må også anta at de negative konsekvensene av intervensjonen i Libya har høynet terskelen for fremtidige FN-autoriserte intervensjoner. I tillegg eksisterer det fortsatt intervensjonstretthet blant vestlige land som følge av krigene i Irak og Afghanistan. Til sammen utgjør dette aspekter som reduserer sannsynligheten for humanitære intervensjoner.

7 Litteraturliste

Allison, Roy (2013). "Russia and Syria: explaining alignment with a regime in crisis", *International Affairs* 89 (4): 795-823.

Atlas, Pierre M. (2012). "U.S. Foreign Policy and the Arab Spring: Balancing Values and Interests" *Digest of Middle East Studies* 21 (2): 353-385.

Badescu, Cristina G. (2007). "Humanitarian Intervention: Hard Choices in Saving Strangers", *Canadian Journal of Political Science* 1: 51-78.

Badescu, Christina G. og Linnea Bergholm (2009). "The Responsibility to Protect and the Conflict in Darfur: The Big Let-Down", *Security Dialogue* 40 (3): 287-309.

Barth, Espen Eide (2000). "NATOs Kosovokrig – ett år etter", *Internasjonal Politikk* 58 (1): 27-62.

Bellamy, Alex J. (2009). "Kosovo and the Advent of Sovereignty as Responsibility", *Journal of Intervention and Statebuilding* 3 (2): 163-184.

Bellamy, Alexander J. (2010). "Humanitarian Intervention", i Alan Collins (red.). *Contemporary Security Studies*. New York: Oxford University Press.

Bellamy, Alex J. (2014). "From Tripoli to Damascus? Lesson learning and the implementation of the Responsibility to Protect", *International Politics* 51: 23-44.

Bellamy, Alex J. og Paul D. Williams (2006). "The UN Security Council and the Question of Humanitarian Intervention in Darfur", *Journal of Military Ethics* 5 (2): 144-160.

Bellamy, Alex J. og Paul D. Williams (2011). "The new politics of protection? Côte d'Ivoire, Libya and the responsibility to protect", *International Affairs* 87 (4): 825-850.

Bellamy, Alex J. og Paul D. Williams (2012). "Principles, Politics, and Prudence: Libya, the Responsibility to Protect, and the Use of Military Force", *Global Governance* 18: 273-297.

Bellamy, Alex J. og Nicholas J. Wheeler (2011). "Humanitarian intervention in world politics", I Baylis, John, Steve Smith og Patricia Owens (red.). *The Globalization of World Politics - An Introduction to International Relations*. London: Oxford University Press.

Buckley, Caitlin Alice (2012). "Learning from Libya, Acting in Syria", *Journal of Strategic Security* 5 (2): 81-104.

Bukkvoll, Tor (2011). *Russian arms export to the developing world*. Rapport nr. 01918. Kjeller: FFI.

Chinas Libya problem. Tilgjengelig: <<http://thediplomat.com/china-power/china%E2%80%99s-libya-problem/>> [Lesedato 05.05.2013].

Clarke, Michael (2012). *Syria Crisis Briefing. A Collision Course for Intervention*. Introduction. London: RUSI.

Clements, Ben (2013). "Public Opinion and Military Intervention: Afghanistan, Iraq and Libya", *The Political Quarterly* 84 (1).

Dannreuther, Donald (2011). "Russia and the Arab Revolutions", *Russian Analytical Digest* 98.

Davidson, Jason W. (2011). *America's Allies and War. Kosovo, Afghanistan and Iraq*. New York: Palgrave Macmillan.

De Waal, Alex (2007). "Darfur and the failure of the responsibility to protect", *International Affairs* 83(6): 1039-1054.

Evans, Gareth (2008). *The Responsibility to Protect – Ending Mass Atrocity Crimes Once and For All*. Washington: Brookings Institution Press.

Foreign media portrayals of the conflict in Syria are dangerously inaccurate. Tilgjengelig: <<http://www.independent.co.uk/voices/comment/foreign-media-portrayals-of-the-conflict-in-syria-are-dangerously-inaccurate-8679937.html>> [Lesedato 10.03.2014].

Forget Syria. Tilgjengelig: <<http://www.theguardian.com/world/2014/jul/25/forget-syria-gaza-media-audience-wars>> [Lesedato 08.11.2014].

Frye, Alton (2000). *Humanitarian Intervention. Crafting a Workable Doctrine. Three Options Presented as Memoranda to the President*. The Council on Foreign Relations Inc.

Gallagher, Adrian (2014). "Syria and the indicators of a 'manifest failing'", *The International Journal of Human Rights* 18 (1): 1-19.

Garwood-Gowers, Andrew (2013). "The Responsibility to Protect and the Arab Spring: Libya as the Exception, Syria as the Norm?", *UNSW Law Journal* 36 (2).

Gilboa, Eytan (2005). "The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations", *Political Communication* 22: 27-44.

Glanville, Luke (2012). "Intervention in Libya: From Sovereign Consent to Regional Consent", *International Studies Perspective*: 1-18.

Grono, Nick (2006). "Briefing, Darfur: The International Community's Failure to Protect", *African Affairs* 105: 621-631.

Guiora, Amos (2012). "Humanitarian Intervention and Geo-Politics: A Complicated Confluence". Tilgjengelig: <<http://www.e-ir.info/2012/09/11/humanitarian-intervention-and-geo-politics-a-complicated-confluence/>> [Lesedato 15.11.2012].

Heinze, Eric A. (2013). "The Rhetoric of Genocide in U.S. Foreign Policy: Rwanda and Darfur Compared", *Political Science Quarterly* 122 (3): 359-383.

Hehir, Aidan (2010). *Humanitarian Intervention, An Introduction*. London: Palgrave Macmillan.

Hehir, Aidan (2011). "The responsibility to protect in international political discourse: encouraging statement of intent or illusory platitudes?", *The International Journal of Human Rights* 15 (8): 1331-1348.

Hehir, Aidan (2012). "What Can Be Done in Response to the Crisis in Syria?" E-International Relations. <<http://www.e-ir.info/2012/03/19/what-can-be-done-in-response-to-the-crisis-in-syria/>> [Lesedato 10.12.2013].

Hehir, Aidan (2013). "The Permanence of Inconsistency – Libya, the Security Council, and the Responsibility to Protect", *International Security* 38 (1): 137-159.

Holslag, Jonathan (2008). "China's Diplomatic Manouvering on the Question of Darfur", *Journal of Contemporary China* 17 (54): 71-84.

Howorth, Jolyon (2013). "Humanitarian intervention and post-conflict reconstruction in the post-Cold War era: a provisional balance-sheet", *Cambridge Review of International Affairs* 26: 288-309.

Interim Campaign Report (2011). *Accidental Heroes. Britain, France and the Libya Operation*. London: RUSI.

Jakobsen, Peter Viggo (1996). "National Interest, Humanitarianism or CNN: What Triggers UN Peace Enforcement after the Cold War?", *Journal of Peace Research* 33 (2): 205-215.

Kanter, Arnold (2000). "A council policy initiative", i Alton Frye (red.). *Humanitarian Intervention. Crafting a Workable Doctrine. Three Options Presented as Memoranda to the President*. The Council on Foreign Relations Inc.

Kahl, H. Colin og Mark Lynch (2013). "U.S. Strategy after the Arab Uprisings: Toward Progressive Engagement", *The Washington Quarterly* 36 (2): 39-60.

Katz, Mark N. (2012). "Intervention vs Non-Intervention in Syria: Assessing the Costs and Benefits for the West". Tilgjengelig: <<http://www.e-ir.info/2012/09/04/intervention-vs-non-intervention-in-syria-assessing-costs-and-benefits-for-the-west/>> [Lesedato 13.03.2014].

Katz, Mark (2011). "Russia and the Arab Spring", *Russian Analytical Digest* 98.

Kemp, Richard (2012). *Syria Crisis Briefing. A Collision Course for Intervention. Options for Intervention*. London: RUSI.

Krieg, Andreas (2013). *Motivations for Humanitarian Intervention – Theoretical and Empirical Considerations*. London: Springer Dordrecht Heidelberg.

Kuperman, Alan J. (2013). "A Model Humanitarian Intervention? Reassessing NATO's Libya Campaign", *International Security* 38 (1): 105-136.

Libya attacks may be crimes against humanity

<<http://www.reuters.com/article/2011/02/22/us-libya-protests-rights-idUSTRE71L4Z020110222>> [Lesedato 04.04.2013].

Matlary, Janne Haaland (2006). *Values and Weapons: From Humanitarian Intervention to Regime Change?* Houndmills, Palgrave Macmillan.

Nye Jr., Joseph (1999). "Redefining the National Interest", *Foreign Affairs* 78 (4): 22-35.

Pape, Robert (2012). "When Duty Calls: A Pragmatic Standard of Humanitarian Intervention", *International Security* 37 (1): 41-80.

Pharo, Per Fredrik Illsaas (2000). "NATO og Kosovo-krisen: Mellom pest og Kolera", *Internasjonal Politikk* 58 (1): 3-26.

Poll finds 60% of British public oppose UK military action against Syria. Tilgjengelig: <<http://www.theguardian.com/politics/2013/aug/31/poll-british-military-action-syria>> [Lesedato 05.05.2014].

Ramoin, Francis (2012). "Why Intervention in Libya was Justified". Tilgjengelig: <<http://www.e-ir.info/2012/01/25/why-intervention-in-libya-was-justified/>> [Lesedato 10.05.2013].

Restad, Hilde Eliassen (2011). "Barack Obama og Midtøsten: Den arabiske våren møter den amerikanske vinteren?", *Internasjonal Politikk* 69 (4).

Rice, Condoleezza (2000). "Promoting the National Interest", *Foreign Affairs* 79 (1).

Robinson, Paul (1999). "Ready to Kill but Not to Die: NATO strategy in Kosovo". *International Journal* 54 (4): 671-682.

Robinson, Piers (1999). "The CNN effect: can the news media drive foreign policy?" *Review of International Studies* 25: 301-309.

Robinson, Piers (2000). "Research Note: The News Media and Intervention: Triggering the Use of Air Power During Humanitarian Crises", *European Journal of Communication* 15 (3): 405-414.

Seybolt, Taylor B. (2008). *Humanitarian Military Intervention. The Conditions for Success and Failure*. New York: Oxford University Press.

Straus, Scott (2005). "Darfur and the Genocide Debate", *Foreign Affairs* 84 (1): 123-133.

Survey Reveals Scant Backing for Syria Strike. Tilgjengelig:
<http://www.nytimes.com/2013/09/10/world/middleeast/poll-majority-of-americans-oppose-military-strike.html?pagewanted=all&_r=0> [Lesedato 02.02.2014].

Syria, Aug. 7. Tilgjengelig: <http://blogs.aljazeera.com/topic/syria/syria-aug-7-2011-1744>
[Lesedato 05.05.2013].

Tavares, Rodrigo (2010). *Regional Security: The Capacity of International Organizations*.
New York: Routledge.

Thakur, Ramesh (2008). "Humanitarian Intervention", i *The Oxford Handbook on The United Nations*. Oxford University Press.

Thakur, Ramesh (2011). *The Responsibility to Protect. Norms, laws and the use of force in international politics*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group.

Thakur, Ramesh (2013). "R2P after Libya and Syria: Engaging Emerging Powers", *The Washington Quarterly* 36 (2): 61-76.

Themner, Lotta og Peter Wallensteen (2012). "Armed Conflicts, 1946-2011", *Journal of Peace Research* 49.

Timeline of International Response to the Situation in Syria (2015). Global Centre for the Responsibility to Protect.

Thussu, Daya Kishan (2000). "Legitimizing Humanitarian Intervention: CNN, NATO and The Kosovo Crisis", *European Journal of Communication* 15 (3): 345-361.

Trenin, Dmitri (2011). "Moscow's Careful Stance On Libya". Tilgjengelig:
<<http://carnegieeurope.eu/publications/?fa=43330>> [Lesedato 03.01.2012].

Totten, Samuel og Eric Markusen (2005). "The US government Darfur genocide investigation", *Journal of Genocide Research* 7 (2): 279-290.

UN Security Council. "Sixty-sixth year, 6498th meeting (S/PV.6498)". Tilgjengelig
<http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6498> [Lesedato 25.03.2013].

UN Security Council Resolution 2118 (2013). Tilgjengelig:
<http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2118%282013%29>
[Lesedato 05.02.2014].

UN Security Council Resolution 2139 (2014). Tilgjengelig:
<http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2139%282014%29>
[Lesedato 10.06.2014].

UN Security Council Letter from the Permanent Observer Mission of The League of Arab States to The United Nations - S/2012/385 (2012). Tilgjengelig:
<http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/385&Lang=E> [10.05.2013].

Updated Statistical Analysis of Documentation of Killings in the Syrian Arab Republic (2014). Commissioned by the Office of the UN High Commissioner for Human Rights.

U.S. Support for Action in Syria Is Low vs. Past Conflicts. Tilgjengelig:
<<http://www.gallup.com/poll/164282/support-syria-action-lower-past-conflicts.aspx>>
[Lesedato 15.03.2015].

Walt, Stephen (2012). "Balancing Act: Foreign Policy in a New Middle East", *The Brown Journal of World Affairs* 6 (1).

Website: www.worldpublicopinion.org

Weiss, Thomas G. (2012). *Humanitarian Intervention*. Cambridge: Polity Press.

Weiss, Thomas G. (2014). "Military Humanitarianism: Syria Hasn't Killed It", *The Washington Quarterly* 37: 7-20.

Wheeler, Nicholas J. (2000). *Saving Strangers - Humanitarian Intervention in International Society*. New York: Oxford University Press.

Whitehall Report 1-12 (2012). *Short War, Long Shadow - The Political and Military Legacies of the 2011 Libya Campaign*. London: RUSI.

Why Libya is different from Darfur. Tilgjengelig: <<http://www.pri.org/stories/2011-04-05/why-libya-different-darfur>> [Lesedato 10.10.2013].

Williams, Paul D. og Alex J. Bellamy (2005). "The Responsibility to Protect and the Crisis in Darfur", *Security Dialogue* 36.